KOMISIJOS SPRENDIMAS (ES) 2015/456

2014 m. rugsėjo 5 d.

dėl valstybės pagalbos Nr. SA.26212 (11/C) (ex 11/NN — ex CP 176/A/08) ir SA.26217 (11/C) (ex 11/NN — ex CP 176/B/08), kurią suteikė Bulgarijos Respublika vykdydama miško žemės mainus

(pranešta dokumentu Nr. C(2014) 6207)

(Tekstas autentiškas tik bulgarų kalba)

(Tekstas svarbus EEE)

EUROPOS KOMISIJA,

atsižvelgdama į Sutartį dėl Europos Sąjungos veikimo, ypač į jos 108 straipsnio 2 dalies pirmą pastraipą,

atsižvelgdama į Europos ekonominės erdvės susitarimą, ypač į jo 62 straipsnio 1 dalies a punktą,

atsižvelgdama į 2011 m. birželio 29 d. Komisijos sprendimą C(2011) 4444 [1],

paprašiusi suinteresuotųjų šalių pagal pirmiau nurodytą (-as) nuostatą (-as) pateikti savo pastabas ir atsižvelgusi į jų pastabas,

kadangi:

1. PROCEDŪRA

(1) 2008 m. liepos 17 d. Komisija iš skundo pateikėjo, pageidavusio, kad jo tapatybė būtų neatskleista (toliau – pirmasis skundo pateikėjas), gavo raštą, kuriame teigiama, kad Bulgarijos Respublika suteikė pagalbą vykdydama privačios miško žemės nuosavybės mainus į valstybinės miško žemės nuosavybę, po kurių dažnai būdavo keičiama ir išmainytos žemės naudojimo paskirtis, t. y. iš miško žemės ji tapdavo žeme, kurioje leidžiamos statybos. Pirmasis skundo pateikėjas papildomą informaciją pateikė 2008 m. rugpjūčio 28 d., 2008 m. rugsėjo 3 d., 2008 m. spalio 1 d., 2008 m. gruodžio 5 d., 2010 m. vasario 18 d., 2010 m. spalio 12 d. ir 2011 m. sausio 26 d. raštuose.

(2) 2009 m. sausio 27 d. Komisija iš trečiosios šalies gavo papildomos informacijos apie ginčijamus mainų sandorius. 2009 m. gegužės 14 d. pateiktas antras skundas dėl tų mainų, o 2009 m. birželio 2 ir 8 d. skundo pateikėjas pateikė papildomą informaciją. 2010 m. kovo 23 d. Komisijai informacijos apie tuos mainų sandorius pateikė dar viena trečioji šalis.

(3) Bulgarijos valdžios institucijos Komisijai informaciją apie ginčijamus mainų sandorius pateikė 2008 m. rugsėjo 2 d., 2008 m. spalio 28 d., 2010 m. sausio 4 d., 2010 m. kovo 23 d., 2010 m. kovo 27 d., 2010 m. rugpjūčio 30 d., 2011 m. vasario 14 d. raštuose. 2010 m. vasario 22 d., 2010 m. spalio 12 d. ir 2011 m. vasario 3 d. Komisijos tarnybų ir Bulgarijos valdžios institucijų susitikimuose pastarosios pateikė papildomą informaciją apie šiuos mainų sandorius.

(4) 2011 m. birželio 29 d. raštu Komisija Bulgarijos Respubliką informavo, kad nusprendė dėl ginčijamų mainų sandorių pradėti Sutarties 108 straipsnio 2 dalyje nustatytą procedūrą. Komisijos sprendimas pradėti oficialią tyrimo procedūrą (toliau – sprendimas pradėti tyrimo procedūrą) buvo paskelbtas *Europos Sąjungos oficialiajame leidinyje* [2]. Komisija pakvietė suinteresuotąsias šalis pateikti savo pastabas dėl priemonės.

(5) 2011 m. rugsėjo 29 d. gautame rašte Bulgarijos valdžios institucijos pateikė pastabų dėl sprendimo pradėti tyrimo procedūrą.

[1] OL C 273, 2011 9 16, p. 13.
[2] Žr. 1 išnašą.

(6) Komisija pastabų dėl sprendimo pradėti tyrimo procedūrą gavo iš šių suinteresuotųjų šalių: *Ecobalkani-Bulgaria EOOD* ([3]), *Vihren OOD* ([4]), *Aqua Estate OOD* ([5]), *Elkabel AD* ([6]), *Jivkos Blagoevos* ([7]), *V-N-G Confort OOD* ([8]), *Yavoro Haytovo* ([9]), *Simeono Stoevo Mirovo* ([10]), *LM Impex EOOD* ([11]), *All Seas Property 2 OOD* ([12]), *Litex Commerce AD* ([13]), *Foros Development EAD* ([14]), *Izgrev 5 EOOD* ([15]), *BOIL OOD* ([16]), *BG Land Co OOD* ([17]), *Mirta Engineering EOOD* ([18]), *Beta Forest EOOD* ([19]), *Kosto Gerovo* ([20]), *Marietos Babevos* ([21]), *Dimitaro Terzievo* ([22]), *Svetoslavo Mihailovo* ir *Elizabetos Mihailovos* ([23]), taip pat iš skundo pateikėjo, kuris pageidavo, kad jo tapatybė būtų neatskleista ([24]).

(7) 2011 m. rugsėjo 1 d., 2011 m. spalio 5 d., 2011 m. lapkričio 25 d., 2011 m. gruodžio 14 d. ir 2012 m. balandžio 3 d. raštais Komisija šias pastabas nusiuntė Bulgarijos valdžios institucijoms ir suteikė joms galimybę atsakyti. Bulgarijos Respublikos pastabos dėl suinteresuotųjų šalių pastabų gautos atitinkamai 2011 m. lapkričio 4 d., gruodžio 15 d., 2012 m. sausio 12 d. ir balandžio 25 d. raštais.

(8) Bulgarijos valdžios institucijos papildomą informaciją apie ginčijamus mainų sandorius pateikė 2011 d. gruodžio 2 d. raštu ir 2011 m. gruodžio 9 d. vykusiame susitikime su Komisijos tarnybomis.

(9) 2012 m. vasario 9 d. raštu Komisija pirmojo skundo pateikėjo paprašė išsamiau paaiškinti tam tikrus jo pateiktus įrodymus.

(10) 2012 m. balandžio 3 d. Komisija papildomas kelių trečiųjų šalių ([25]) pastabas nusiuntė Bulgarijos valdžios institucijoms. Komisija Bulgarijos Respublikos atsakymą dėl tų pastabų gavo 2012 m. balandžio 25 d. ir gegužės 15 d.

(11) 2012 m. liepos 26 d. Komisija Bulgarijos valdžios institucijų paprašė pateikti papildomos informacijos. 2012 m. rugpjūčio 17 d. Bulgarijos valdžios institucijos paprašė pratęsti galutinį tos informacijos pateikimo terminą, kurį Komisija buvo nustačiusi iki 2012 m. rugpjūčio 31 d. 2012 m. rugsėjo 19 d. Bulgarijos valdžios institucijos pateikė prašytą informaciją.

(12) 2012 m. spalio 3 d. Komisija vienos iš pastabas dėl sprendimo pradėti tyrimo procedūrą pateikusių trečiųjų šalių – *Elkabel AD* – paprašė pastabas išsamiau paaiškinti, išsamesnis paaiškinimas buvo pateiktas 2012 m. spalio 31 d.

(13) 2013 m. sausio 14 d., gegužės 17 d., liepos 22 d. ir spalio 22 d. raštais Komisija Bulgarijos valdžios institucijų paprašė papildomos informacijos, ta informacija buvo pateikta atitinkamai 2013 m. vasario 4 ir 5 d., birželio 25 d., liepos 5 d., rugpjūčio 16 ir 23 d., lapkričio 19 d. ir gruodžio 20 d. Dalį informacijos, pateiktos informaciją teikiant paskutinį kartą, Bulgarijos valdžios institucijos dar kartą pateikė 2014 m. sausio 21 d. e. laišku.

([3]) 2011 m. liepos 26 d. raštas.
([4]) 2011 m. liepos 27 d. raštas.
([5]) 2011 m. liepos 28 ir spalio 14 d. raštai.
([6]) 2011 m. liepos 29 d. raštas.
([7]) 2011 m. liepos 29 d. raštas.
([8]) 2011 m. liepos 29 d. raštas.
([9]) 2011 m. liepos 30 d., spalio 15 ir 22 d. raštai.
([10]) 2011 m. liepos 31 d. raštas.
([11]) 2011 m. rugpjūčio 1 d. raštas.
([12]) 2011 m. rugpjūčio 1 d. raštas.
([13]) 2011 m. rugpjūčio 5 d. raštas.
([14]) 2011 m. rugpjūčio 12 d. raštas.
([15]) 2011 m. rugpjūčio 22 d. raštas.
([16]) 2011 m. spalio 12 d. raštas.
([17]) 2011 m. spalio 14 ir 23 d. raštai.
([18]) 2011 m. spalio 14 d. raštas.
([19]) 2011 m. spalio 14 d. raštas.
([20]) 2011 m. rugsėjo 16 d. ir spalio 15 d. raštai.
([21]) 2011 m. rugsėjo 16 d. ir spalio 15 d. raštai.
([22]) 2011 m. rugsėjo 16 d. ir spalio 15 d. raštai.
([23]) 2011 m. spalio 15 d. ir gruodžio 7 d. raštai.
([24]) 2011 m. spalio 17 d. raštas. Pagal 1999 m. kovo 22 d. Tarybos reglamento (EB) Nr. 659/1999, nustatančio išsamias sutarties dėl Europos sąjungos veikimo 108 straipsnio taikymo taisykles (OL L 83, 1999 3 27, p. 1), 6 straipsnio 2 dalį ši suinteresuotoji šalis pageidavo, kad dėl galimos žalos jos tapatybė būtų neatskleista susijusiai valstybei narei.
([25]) *Aqua Estate* OOD, *Beta Forest* EOOD, Kostas Gerovas, Dimitaras Terzievas, Yavoras Haytovas, Valentina Haytova, Georgis Aleksandrovas Babevas, Marieta Babeva, Elizabeta Mihaylova, Svetoslavas Mihaylovas, BG *Land Co* OOD, *Mirta Engineering* EOOD, *Miks* PS-OOD ir *Boil* OOD.

2. PRIEMONĖS APIBŪDINIMAS

2.1. ŽEMĖS MAINŲ SANDORIAI

(14) 1947 m. Bulgarijoje visa miško žemė buvo valstybės eksproprijuota ir tapo valstybės nuosavybe. Tokia padėtis buvo iki 2000 m., kai buvo pradėta miško žemę grąžinti buvusiems privatiems savininkams.

(15) Miškų įstatymo ([26]) pakeitimu, įsigaliojusiu 2002 m. vasario 22 d., suteikta galimybė neseniai privatizuotą miško žemę išmainyti į valstybinę miško žemę, įtrauktą į valstybės miškų fondą. Šiuo iki 2009 m. sausio 27 d. galiojusiu Miškų įstatymo pakeitimu buvo nustatyta tokių mainų sandorių vykdymo tvarka ir sąlygos.

(16) Mainų tikslais privačios ir valstybinės miško žemės kainos buvo nustatytos remiantis specialiu potvarkiu – 2003 m. lapkričio 18 d. įsigaliojusiu Potvarkiu dėl bazinių kainų bei neįtrauktoje teritorijoje esančios žemės kainų apskaičiavimo ir dėl teisių naudotis miškais bei miškinga žeme ir servituto taisyklių sukūrimo (toliau – Potvarkis dėl bazinių kainų) ([27]). Bulgarijos teisėje ekspertams vertintojams neleista nukrypti nuo taikant Potvarkį dėl bazinių kainų nustatytų miško žemės kainų.

(17) Remiantis tuo potvarkiu, bazinė miško žemės sklypo kaina nustatoma kaip tos žemės bazinės vertės ir miško želdinių (toje žemėje augančių augalų rūšių) vertės suma.

(18) Žemės vertė nustatoma remiantis vidutine žemės verte pagal žemės, kurioje yra identiškos sąlygos augalams augti, kategorijas (pagal Potvarkio dėl bazinių kainų 1 priedą yra 150 augimo vietų rūšių). Ta vertė tada koreguojama taikant korekcijos koeficientą, kurį nustatant atsižvelgiama į žemės vietą vietos ir šalies infrastruktūros atžvilgiu. Potvarkio dėl bazinių kainų 2 priede nustatytas korekcijos koeficientas (Km) nustatomas taikant šią formulę:

$$Km = 1 + g + m + s + p,$$

čia:

p = tiesia linija matuojamo atstumo iki kelio su danga koeficientas (0,00–0,20),

s = tiesia linija matuojamo atstumo iki miesto vietovės koeficientas (0,00–0,25),

m = tiesia linija matuojamo atstumo iki jūros koeficientas (0,00–0,20),

g = atstumo iki miesto koeficientas, išreikštas atstumą iki tam tikro miesto rodančiais skaičiais (trumpiausias atstumas keliu nuo konkretaus sklypo iki miesto). Miestai suskirstyti į 6 grupes, kaip nustatyta 1 lentelėje:

1 lentelė

1 grupė	2 grupė	3 grupė	4 grupė	5 grupė	6 grupė
Sofija (0,00–0,70)	Rusė, Plovdivas, Burgasas ir Varna (0,00–0,50)	Blagojevgradas, Veliko Tirnovas, Vraca, Plevenas ir Stara Zagora (0,00–0,40)	Kiti rajoniniai miestai (0,00–0,35)	Kiti didmiesčiai (Botevgradas, Gorna Oriachovica, Dimitrovgradas, Dupnica, Kazanlekas, Karlovas, Lomas, Petričius, Samokovas, Svištovas ir Červen Briagas (0,00–0,30)	Kiti savivaldybių centrai (0,00–0,10)

([26]) Bulgarijos miškų įstatymas, paskelbtas 1997 m. gruodžio 29 d. Bulgarijos oficialiajame leidinyje Nr. 125.

([27]) Priimtas 2003 m. lapkričio 6 d. Ministrų tarybos dekretu Nr. 252, paskelbtu 2003 m. lapkričio 18 d. Bulgarijos oficialiajame leidinyje Nr. 101 (su paskutiniais pakeitimais, paskelbtais 2007 m. sausio 5 d. Bulgarijos oficialiajame leidinyje Nr. 1).

(19) Žemės vertė dar koreguojama ją didinant už kiekvieną hektarą (vertės padidėjimas), ir tai daroma remiantis vidutine žemės kaina sklypo teritorijoje. Tai, kaip vertė padidėja, nustatyta Potvarkio dėl bazinių kainų 3 priede ir nurodyta 2 lentelėje.

2 lentelė

	Vertės padidėjimas (Bulgarijos levų (BGN) už hektarą)
Sofija, nacionaliniai kurortai ir gretimi vilų kvartalai, žemė, esanti nuo jūros ne daugiau kaip 10 km.	5 000
1 ir 2 kategorijos gyvenvietės	2 000
3 ir 4 kategorijos gyvenvietės	1 000
5 ir 6 kategorijos gyvenvietės	500
7 ir 8 kategorijos gyvenvietės	0

(20) Taikant šį būdą nustatyta bendra žemės vertė yra vadinama bazine žemės verte.

(21) Miško želdinių (toje žemėje augančių augalų rūšių) vertė – tai miško želdinių vertė jiems esant tokio amžiaus, kokio tuo metu jie yra, ir numatoma vertė jiems esant rotacijos amžiaus. Miško želdinių medienos vertė medžiams esant tokio amžiaus, kokio jie yra vertinimo metu, yra lygi pelnui pardavus konkrečių rūšių medžių medieną vidutinėmis rinkos kainomis, atėmus su kirtimu, pirminiu apdirbimu ir vežimu į laikiną laikymo vietą susijusias išlaidas. Jeigu pajamos nepadengia išlaidų, laikoma, kad mediena yra bevertė.

(22) Pajamos iš pardavimo nustatomos suklasifikavus atsargas ir tam tikrų kategorijų medienos tūrį. Su kirtimu ir pirminiu medienos apdirbimu susijusios išlaidos (BGN/m^3), kai medžių kirtimo vieta yra vidutinio sudėtingumo, nustatoma pagal žemėje augančių medžių rūšį ir medienos kategoriją. Medienos vežimo išlaidos nustatomos pagal medžių rūšį, medienos kategoriją ir vidutinį vežimo iš konkretaus sklypo atstumą. Nustatant vežimo išlaidas kiekvienas vežimo kilometras dauginamas iš koeficiento, kurį nustatant atsižvelgiama į maršruto sudėtingumą.

(23) Vidutines rinkos kainas ir su medienos kirtimu, pirminiu apdirbimu ir vežimu susijusias išlaidas reguliariai nustato ir atnaujina Vykdomoji miškų agentūra (toliau – VMA) ([28]), remdamasi vidutine svertine verte, apskaičiuota naudojant statistinius duomenis, surinktus per trejus metus (praėjusiems metams taikomas dvigubas svorinis koeficientas).

(24) Taigi, vertintojo nustatytą miško želdinių vertę pridėjus prie bazinės žemės vertės gaunama bazinė miško žemės sklypo kaina.

(25) Kai žemė yra tam tikrų Bulgarijos regionų, nustatytų įstatymais, teritorijose, kurioms taikoma vadinamoji speciali apsauga nuo urbanizacijos, prie šios bazinės kainos pridedamas korekcijos koeficientas, susijęs su miško žemės aplinkos formavimo ir poilsio funkcijų išsaugojimu. Remiantis Potvarkio dėl bazinių kainų 19 priedu, tokiose teritorijose esančio miško nuosavybės bazinė vertė dauginama iš koeficiento (K), nurodyto 3 lentelėje ([29]), būtent:

3 lentelė

Juodosios jūros pakrantės pirmoji teritorija	K = 6;
Juodosios jūros pakrantės antroji teritorija	K = 5;

([28]) Vykdomoji miškų agentūra anksčiau buvo vadinta Nacionaline miškų agentūra (NMA). Siekiant nuoseklumo, visame šiame sprendime bus vartojama santrumpa VMA.

([29]) Kai žemė patenka į daugiau negu vieną teritoriją, taikomas didesnis koeficientas.

Kurortų teritorijos, kurortai ir nacionalinės svarbos gyvenvietės	K = 4;
Miškas ir žemė, esantys teritorijose, kurios driekiasi nuo nacionalinių ir savivaldybės kelių iki ribų, už kurių draudžiama statyba	K = 3;
Kurortų teritorijos, kurortai ir vietos svarbos gyvenvietės	K = 4;

(26) Galiausiai, remiantis Potvarkio dėl bazinių kainų 20 priedu bazinei žemės kainai taikomas „rinkos reguliuotojo koeficientas“. Koeficientas yra išreikštas BGN/m^2 ir svyruoja nuo 10, kai žemė yra prie jūros, didelių kalnų kurortų ir Sofijos, iki 1, kai žemė yra nepatraukliausioje vietoje.

(27) Nepaisant paminėtų dalykų, jeigu, įvykdžius mainų sandorį, privati šalis gavo miško žemę, kurios bendra administracinė kaina didesnė už perleistos žemės kainą, ta šalis valstybei turėjo sumokėti tą kainų skirtumą. Remiantis Bulgarijos valdžios institucijomis, paprastai valstybė sutiko vykdyti tik tuos mainų sandorius, dėl kurių valstybė gavo didesnės administracinės vertės žemę. Tačiau ši taisyklė taikoma tik bendrai privataus sklypo administracinei kainai, kuri yra didesnė už valstybei priklausančio sklypo, kuris mainais gaunamas, administracinę kainą, bet ne kvadratinio metro kainai.

(28) 2009 m. sausio 27 d. įsigaliojo draudimas mainyti miško žemę. Taigi, nagrinėjamas ginčijamų sandorių laikotarpis nuo 2007 m. sausio 1 d., t. y. dienos, kurią Bulgarijos Respublika įstojo į Sąjungą, iki 2009 m. sausio 27 d., t. y. dienos, kurią sustabdyta galimybė mainyti žemę (toliau – nagrinėjamasis laikotarpis).

2.2. ŽEMĖS NAUDOJIMO PASKIRTIES KEITIMAS

(29) Skundo pateikėjai dar teigia, kad po mainų sandorių dažnai būdavo keičiama ir žemės naudojimo paskirtis – iš miško žemės į žemę, kurioje leidžiamos statybos, ir kad dėl to pakeitimo atsirasdavo dar didesnis valstybinės miško žemės, vietoj kurios gautas privatus sklypas, rinkos kainos skirtumas.

(30) Bulgarijos valdžios institucijos paaiškino, kad žemės naudojimo paskirties keitimui taikomos ne Miškų įstatymo nuostatos (kaip žemės mainų sandoriams), bet atskiras teisės aktų, tarp kurių, be visa kita, yra ir Teritorijų planavimo įstatymas (TPĮ), rinkinys ([30]). Remiantis tais teisės aktais, bet kuris miško žemės savininkas gali prašyti pakeisti jo miško žemės naudojimo paskirtį, kad žemėje būtų leidžiamos statybos, tik reikia nusiųsti prašymą VMA, kuri yra Žemės ūkio ir maisto ministerijos dalis, vykdančiajam direktoriui ([31]). Tada ekspertų (vidaus, bet gali būti ir išorės) komisija išnagrinėja tą prašymą ir pateikia nuomonę vykdomajam direktoriui, o šis priima preliminarų sprendimą dėl prašymo. Jeigu tas sprendimas yra teigiamas ir patvirtinamos prašymo priežastys ir teisėtumas, jis išsiunčiamas visoms tarnyboms, atsakingoms už naudojimo paskirties keitimą (provincijos valdytojui, savivaldybės merui ir už miškus atsakingo regioninio direktorato direktoriui).

(31) Remdamasis teigiamu preliminariu sprendimu savininkas susijusiai savivaldybei teikia paraišką dėl detalaus bendrojo plano užsakymo, parengimo ir patvirtinimo. Reikalaujama, kad rengiant tokį planą būtų konsultuojamasi su visomis (vietos) suinteresuotosiomis šalimis. Kai atsakingos valdžios institucijos planą patvirtina ir jis įsigalioja, žemės savininkas Žemės ūkio ir maisto ministerijai teikia paraišką dėl miško žemės išbraukimo iš saugomos miškingos žemės sąrašo. Jeigu paraiška patenkinama, reikia sumokėti žyminį mokestį, kurį pagal Potvarkio dėl bazinių kainų nuostatas nustato nepriklausomas vertintojas.

(32) Kai miško žemės savininkas atsakingoms valdžios institucijoms sumoka žyminį mokestį, pradedama administracinio sprendimo dėl žemės naudojimo paskirties keitimo išdavimo procedūra. Atsižvelgiant į nuosavybės dydį, šį sprendimą išduoda Žemės ūkio ir maisto ministerija (jeigu nuosavybė mažesnė negu 10 hektarų) arba Ministrų taryba.

(33) 2009 m. rugsėjo 3 d. sustabdyta galimybė keisti išmainytos žemės naudojimo paskirtį.

2.3. PRIEMONIŲ TEISINIS PAGRINDAS

(34) Mainai, mainų sandoriuose taikomų kainų apskaičiavimas ir išmainytos miško žemės naudojimo paskirties pakeitimo procedūra reglamentuojama šiais teisės aktais:

([30]) Paskelbta 2001 m. sausio 2 d. Bulgarijos oficialiajame leidinyje Nr. 1.

([31]) 1999–2007 m. ši ministerija vadinta Žemės ūkio ir miškų ministerija. Žemės ūkio ir maisto ministerija ji pervadinta 2008 m. pradžioje. Siekiant nuoseklumo, visame šiame sprendime ministerija vadinama dabartiniu pavadinimu. Vykdomoji miškų agentūra (VMA) kažkada buvo šios ministerijos dalis.

— Bulgarijos miškų įstatymu,

— Potvarkiu dėl bazinių kainų bei neįtrauktoje teritorijoje esančios žemės kainų apskaičiavimo ir dėl teisių naudotis miškais bei miškinga žeme ir servituto taisyklių sukūrimo,

— Valstybės nuosavybės įstatymu, ([32])

— Prievolių ir sutarčių įstatymu, ([33])

— Teritorijų planavimo įstatymu.

2.4. PAGALBOS GAVĖJAI

(35) Galimi su mainų sandoriais susijusios pagalbos gavėjai yra fiziniai asmenys, privačios bendrovės ir savivaldybės, dažnai besiverčiantys nekilnojamojo turto plėtojimo ir (arba) turizmo veikla ir išmainę savo miško žemę į valstybinę miško žemę.

3. **PROCEDŪROS PRADĖJIMO PAGRINDAS**

(36) Sprendime pradėti tyrimo procedūrą Komisija abejojo, ar mainų sandoriai ir (arba) vėlesnis žemės naudojimo paskirties pakeitimas yra valstybės pagalba pagal Sutarties 107 straipsnio 1 dalį ir ar būtų galima nustatyti, kad tokia pagalba yra suderinama su vidaus rinka.

3.1. ESMINIS ŽEMĖS MAINŲ IR NAUDOJIMO PASKIRTIES KEITIMO RYŠYS

(37) Pirma Komisijai kilusi abejonė yra susijusi su skundo pateikėjų teiginiu, kad keliais atvejais išmainius žemę buvo pakeista ir jos naudojimo paskirtis, t. y. iš miško žemės ji tapo žeme, kurioje leidžiamos statybos.

(38) Remdamasi Bulgarijos valdžios institucijų pateiktais skaičiais Komisija sprendime pradėti tyrimo procedūrą pažymėjo, kad iš 147 mainų sandorių, įvykdytų per nagrinėjamąjį laikotarpį (2006–2009 m.), 15 buvo susiję su vėlesniu naudojimo paskirties pakeitimu (10 %). Be to, Komisija pažymėjo, kad mainų sandoriams ir galimiems prašymams dėl naudojimo paskirties pakeitimo taikomos skirtingos teisės nuostatos ir kad abiem atvejams taikomos skirtingos administracinės procedūros. Iš pirmo žvilgsnio atrodo, kad tai patvirtina Bulgarijos valdžios institucijų teiginį, kad iš esmės tarp šių dviejų veiksmų nėra esminio ryšio ([34]).

(39) Tačiau Bulgarijos valdžios institucijos nurodė, kad rengiant miško žemės administracinių kainų ir žyminio mokesčio, mokėtino už žemės naudojimo paskirties keitimą, nustatymo formules buvo užtikrinta, kad visa miško žemės mainų ir žemės naudojimo paskirties pakeitimo kaina iš esmės atitiktų panašios žemės, kurioje leidžiamos statybos, rinkos kainą. Tai galėtų reikšti, kad valdžios institucijos manė, jog daug investuotojų bandys abu veiksmus įtraukti į vieną sandorį.

(40) Taigi, Komisijai kilo abejonių, ar į galimą miško žemės naudojimo paskirties keitimą reikėtų atsižvelgti sklypo kainą nustatant mainų tikslais, t. y. ar turėtų būti laikoma, kad tarp mainų ir vėlesnio išmainytos žemės naudojimo paskirties keitimo yra esminis ryšys.

3.2. GALIMA VALSTYBĖS PAGALBA KEIČIANT ŽEMĖS NAUDOJIMO PASKIRTĮ

(41) Antra Komisijai kilusi abejonė buvo susijusi su tuo, ar išmainytos žemės naudojimo paskirties keitimu galėjo būti suteikta valstybės pagalba, nes dėl jo dar padidėjo išmainytos žemės vertė.

(42) Komisija sprendime pradėti tyrimo procedūrą pažymėjo, kad *prima facie* neatrodo, jog keičiant žemės naudojimo paskirtį būtų buvę perduoti kokie nors valstybės ištekliai. Už tokius sandorius mokėtinas žyminis mokestis buvo apskaičiuotas laikantis teisės nuostatų ir – Komisijos žiniomis – sumokėtas visais nagrinėjamais atvejais. Todėl, nors įmonėms, kurių žemės naudojimo paskirtis buvo pakeista, tas pakeitimas galėjo būti naudingas, administraciniais sprendimais, kuriais įvykdytas pakeitimas, nebūtų suteikta valstybės pagalba pagal Sutarties 107 straipsnio 1 dalį. Komisija nepatvirtino galutinės pozicijos šiuo klausimu ir paprašė suinteresuotųjų šalių teikti pastabas dėl to, ar vykdant šiuos veiksmus buvo teikta valstybės pagalba.

([32]) Paskelbta 1996 m. gegužės 21 d. Bulgarijos oficialiajame leidinyje Nr. 44 (su paskutiniais pakeitimais, paskelbtais 2009 m. birželio 2 d. Bulgarijos oficialiajame leidinyje Nr. 41).

([33]) Paskelbta 1950 m. lapkričio 22 d. Bulgarijos oficialiajame leidinyje Nr. 275 (su paskutiniais pakeitimais, paskelbtais 2008 m. gegužės 30 d. Bulgarijos oficialiajame leidinyje Nr. 50).

([34]) Nežinoma, kiek naudojimo paskirties pakeitimo atvejų galėjo būti sustabdyta 2009 m. sustabdžius keitimo galimybę.

3.3. GALIMA VALSTYBĖS PAGALBA VYKDANT ŽEMĖS MAINUS

(43) Komisija sprendime pradėti tyrimo procedūrą nurodė, kad žemės mainams naudojamos miško žemės kainas nustatė ekspertai, taikydami tik Potvarkyje dėl bazinių kainų nustatytas formules. Todėl Komisijai kilo abejonių, ar taikant tas formules buvo gauta administracinė kaina, panaši į dviejų privačių šalių įprastomis rinkos sąlygomis vykdomų sandorių kainas. Todėl Komisija Bulgarijos Respublikos ir trečiųjų šalių paprašė pateikti informacijos apie nagrinėjamuoju laikotarpiu Bulgarijoje vykdyto visiškai privataus miško žemės pardavimo (arba mainų) rinkos kainas. Be to, Komisija Bulgarijos Respublikos ir trečiųjų šalių paprašė pateikti informacijos apie tų kainų ir ginčijamų mainų sandorių administracinių kainų skirtumus, vadinasi, ir potencialią su tais sandoriais susijusios valstybės pagalbos sumą. Komisija Bulgarijos Respublikos ir trečiųjų šalių taip pat paprašė pateikti informacijos apie taisykles, taikytas dėl mainų sandorių mokant kompensaciją tais atvejais, kai dviejų mainomų žemės sklypų kainos skyrėsi. Galiausiai, Komisija Bulgarijos Respublikos paprašė pateikti daugiau informacijos, kuria būtų galima pagrįsti jos teiginį, kad ginčijami mainai nepaveikė Sąjungos vidaus prekybos.

(44) Komisija sprendime pradėti tyrimo procedūrą taip pat išdėstė savo preliminarų požiūrį į tai, kaip dėl ginčijamų mainų sandorių įgytą pranašumą įvertinti skaičiais, jeigu būtų nustatyta, kad tai buvo valstybės pagalba:

i) privataus miško sklypo Nr. 1 tikrosios rinkos kainos ir sklypo Nr. 1 administracinės kainos, nustatytos pagal Potvarkį dėl bazinių kainų, skirtumas,

ii) valstybinio miško sklypo Nr. 2 tikrosios rinkos kainos ir sklypo Nr. 2 administracinės kainos, nustatytos pagal Potvarkį dėl bazinių kainų, skirtumas.

Su mainų sandoriais susijusios valstybės pagalbos suma būtų lygi pagal ii punktą gaunamai vertei, iš kurios atimama pagal i punktą gaunama vertė.

Skaičiuojant su sandoriu susijusią galimą valstybės pagalbą taip pat atsižvelgiama į vienos šalies kitai šaliai mokamą bet kokią piniginę kompensaciją dėl dviejų į mainų sandorį įtrauktų sklypų administracinių kainų skirtumo.

3.4. GALIMOS VALSTYBĖS PAGALBOS SUDERINAMUMAS

(45) Komisija sprendime pradėti tyrimo procedūrą išdėstė abejonę, ar, jeigu būtų nustatyta, kad valstybės pagalba buvo suteikta pakeitus žemės naudojimo paskirtį ir (arba) įvykdžius žemės mainų sandorius, tokią pagalbą būtų galima laikyti suderinamą su vidaus rinka ir, konkrečiau, Sutarties 107 straipsnio 3 dalies a punktu, 2007–2013 m. nacionalinių regioninės pagalbos teikimo gairių ([35]) nuostatomis ir (arba) Sutarties 107 straipsnio 3 dalies c punktu ir Bendrijos 2007–2013 m. valstybės pagalbos žemės ūkio ir miškų sektoriuose gairių nuostatomis (toliau – Miškų sektoriaus gairės) ([36]).

(46) Todėl Komisija Bulgarijos Respublikos ir trečiųjų šalių paprašė teikti pastabas dėl ginčijamos priemonės suderinamumo.

4. **SUINTERESUOTŲJŲ ŠALIŲ PASTABOS**

4.1. PIRMOJO SKUNDO PATEIKĖJO PASTABOS DĖL KOMISIJOS SPRENDIME PRADĖTI TYRIMO PROCEDŪRĄ IŠDĖSTYTŲ ABEJONIŲ

(47) Pirmasis skundo pateikėjas teigia, kad ginčijami mainai yra su vidaus rinka nesuderinama valstybės pagalba pagal Sutarties 107 straipsnio 1 dalį.

(48) Dėl Komisijos pareikštos pirmos abejonės pirmasis skundo pateikėjas teigia, kad žemės naudojimo paskirties pakeitimas ir mainų sandoriai turėtų būti vertinami kaip iš esmės susiję. Pirmiausia, skundo pateikėjas teigia, kad daugelio mainuose dalyvavusių pagalbos gavėjų veikla yra susijusi su statybų ir turizmo sektoriais, o ne miškininkystės veikla. Antra, remiantis pirmuoju skundo pateikėju, kadangi galimybės keisti išmainytos žemės naudojimo paskirtį sustabdymas įsigaliojo 2009 m., išmainyta miško žemė iš esmės komerciniu požiūriu nenaudojama. Trečia, tuo metu, kai vykdyti mainų sandoriai, daug pagalbos gavėjų tariamai skelbė apie savo plėtros projektus, susijusius su išmainyta miško žeme, reklamavo juos kaip slidinėjimo arba pajūrio kurortus ir net pradėjo diskusijas su atitinkamomis vietos valdžios institucijomis siekdami užtikrinti, kad žemės naudojimo paskirtis būtų

([35]) OL C 54, 2006 3 4, p. 13.
([36]) OL C 319, 2006 12 27, p. 1.

tikrai pakeista. Ketvirta, skundo pateikėjas tvirtina, kad dažnai ta pati valstybės institucija (VMA) būdavo atsakinga už mainų įvykdymą ir išmainytos žemės išbraukimą iš miškų fondo (VMA ir kompetentinga reguliavimo institucija) ([37]), taip atveriant galimybes komercinei plėtrai.

(49) Atitinkamai pirmasis skundo pateikėjas mano, kad skaičiais įvertinant bendrą su mainų sandoriais susijusios valstybės pagalbos sumą reikėtų atsižvelgti ir į galimą žemės naudojimo paskirties perklasifikavimą ir atitinkamą kainos padidėjimą. Todėl, skundo pateikėjo nuomone, nustatant pagalbos išraišką skaičiais reikėtų palyginti žemės statyboms sklypus, kad būtų tinkamai atspindėta išmainytos žemės rinkos kaina.

(50) Skundo pateikėjas taip pat pamini, kad, atsižvelgiant į regionų, kuriuose buvo valstybinė žemė, patrauklumą, būtų buvę apdairiau valdžios institucijoms pirmiausia imtis veiksmų ir padidinti sklypų vertę (t. y. pakeisti jų naudojimo paskirtį ir leisti juose statybas), o tada išmainyti tuos sklypus. Remiantis skundo pateikėju, nė vienu iš atvejų, kai pateiktas mainų prašymas, VMA nesiėmė veiksmų tos žemės naudojimo paskirtį pakeisti iki mainų. Tai, pasak skundo pateikėjo, aiškiai rodo, kad buvo ketinta valstybinę mišką žemę gaunančiam subjektui suteikti naudos. Šią praktiką 2009 m. ataskaitoje dėl Bulgarijos miškų taip pat kritikavo Pasaulio bankas, teigęs, kad valstybė dėl to patiria nuostolių ([38]).

(51) Kalbant apie antrą Komisijos pareikštą abejonę dėl to, ar keičiant išmainytos žemės naudojimo paskirtį buvo suteikta valstybės pagalba, pirmasis skundo pateikėjas tvirtina, kad, nors žemę gavęs subjektas vėliau sumokėjo žyminį mokestį priėmus sprendimą pakeisti žemės naudojimo paskirtį ir ši suma turėtų būti atimta nustatant bet kokios dėl mainų gautos pagalbos išraišką skaičiais, tas mokestis neatspindi sklypo vertės faktinio padidėjimo dėl mainų. Skundo pateikėjas toliau teigia, kad tais atvejais, kai mainai įvykdyti prieš Bulgarijai įstojant į Sąjungą, bet žemės naudojimo paskirtis pakeista jau įstojus, žemę gavusiam subjektui suteikta neteisėta valstybės pagalba turėtų būti atitinkamo sklypo rinkos vertės mainų metu (iki stojimo) ir sklypo rinkos vertės pakeitus žemės naudojimo paskirtį (po stojimo) skirtumas.

(52) Kalbant apie Komisijos pareikštą trečią abejonę, ar mainais buvo suteikta valstybės pagalba, skundo pateikėjas tvirtina, kad Potvarkyje dėl bazinių kainų nustatytos formulės neatspindi išmainytos žemės rinkos vertės. Skundo pateikėjas taip pat nesutinka, kad vertintojai buvo nepriklausomi, nes, jo nuomone, žemę gaunantis subjektas gali laisvai pasirinkti draugišką vertintoją, ir kainos gali būti gerokai sumažintos.

(53) Skundo pateikėjas taip pat pateikė papildomos informacijos apie išmainytos miško žemės arba labai panašios miško žemės rinkos kainas, tariamai parodydamas didelį neatitikimą, palyginti su sklypų administracinėmis kainomis. Dėl riboto laiko skundo pateikėjas išnagrinėjo tik devynių išmainytų sklypų kainas. Tam buvo naudota banko atlikti žemės vertinimai, taip pat Bulgarijos valstybinio nekilnojamojo turto registro informacija, iš kurios matyti faktinės kainos, kuriomis buvo sudaryti sandoriai dėl panašių sklypų. Nustatytas kainų neatitikimas svyravo nuo vertinant vertės sumažintos 50–65 % (naudojant administracinę kainą) iki atvejų, kai miško žemė tariamai įsigyta už 1–2 % jos rinkos vertės.

(54) Galiausiai, skundo pateikėjas teigia, jog tai, kad buvusio VMA vadovo atžvilgiu dėl valstybei nuostolingų žemės mainų pradėtas baudžiamasis procesas, rodo, kad pačios Bulgarijos valdžios institucijos mano, jog miško žemė tam tikroms privačioms šalims buvo suteikta už mažesnę negu rinkos kainą.

(55) Dėl klausimo, ar mainais buvo iškraipyta konkurencija ir paveikta prekyba tarp valstybių narių, skundo pateikėjas tvirtina, kad, kiek jam žinoma, miškininkystė nebuvo nė vieno žemę išmainiusio pagalbos gavėjo pagrindinė komercinė veikla. Atvirkščiai, beveik visi pagalbos gavėjai tariamai jau seniai veikia arba turi verslo planų ateityje veikti arba investuoti viename iš šių sektorių: spekuliacijų nekilnojamuoju turtu, statybos ir (arba) turizmo. Pasak skundo pateikėjo, turizmas iš esmės yra susijęs su visa vidaus rinka, taigi net dėl kelių atrankiosios pagalbos atvejų vidaus rinka bus iškraipyta. Skundo pateikėjas toliau priduria, kad, atsižvelgiant į mainų skaičių ir mastą, užsienio

([37]) Remiantis skundo pateikėju, miško išbraukimu iš valstybinio miškų fondo iš anksto nulemiamas vėlesnis vietos valdžios institucijų sprendimas dėl vėlesnio naudojimo, nes tos institucijos nebeturi kitokio pasirinkimo ir turi patvirtinti detalųjį sklypo, kuris nebėra miško žemė ir nebesaugomas kaip tokia, planą.

([38]) „Bulgarija. Pranešimas dėl miškų politikos“, 2009 m. kovo 10 d., p. 11, 51 punktas, http://siteresources.worldbank.org/BULGARIAEXTN/Resources/305438-1224088560466/BulgariaForestPolicyNote03102009GOB.pdf.

konkurentams buvo veiksmingai užkirstas kelias patekti į Bulgarijos rinką. Nors keli stambūs Sąjungos investuotojai (pavyzdžiui, *Lindner*, ECE) Bulgarijoje vykdė miestų statybos (verslo centrų ir didelių prekybos centrų) projektus, iš esmės visos stambaus masto investicijos pajūrio, slidinėjimo ar golfo kurortuose tariamai yra bulgarų kontroliuojamų bendrovių.

4.2. MAINŲ SANDORIŲ DALYVIŲ IR KITŲ TREČIŲJŲ ŠALIŲ PASTABOS

(56) Komisija gavo pastabas iš daugelio trečiųjų šalių, beveik visos iš jų buvo privačios mainų sandorių šalys (toliau – pagalbos gavėjai). Komisija pažymi, kad keli pagalbos gavėjai ([39]) tik trumpai parašė, kad mainų sandoriai, kuriuose jie dalyvavo, yra nesusiję su valstybės pagalba. Kiti pagalbos gavėjai pateikė išsamesnes pastabas dėl Komisijos sprendime pradėti tyrimo procedūrą pareikštų abejonių, ir tos pastabos bus nagrinėjamos tolesniuose skirsniuose.

4.2.1. **Esminis žemės mainų ir naudojimo paskirties keitimo ryšys**

(57) Kalbant apie Komisijos pareikštą pirmą abejonę dėl žemės mainų ir naudojimo paskirties keitimo esminio ryšio, dauguma į sprendimą pradėti tyrimo procedūrą atsakiusių pagalbos gavėjų ([40]) tvirtina, kad tokio ryšio nėra. Žemės mainams ir vėlesniam išmainytos žemės naudojimo paskirties keitimui būtų taikomos dvi atskiros procedūros, ir kiekviena iš jų yra susijusi su dviejų skirtingų valstybės įstaigų, veikiančių nepriklausomai viena nuo kitos, kompetencija. Mainai yra Žemės ūkio ir maisto ministerijos arba Ministrų tarybos, atsižvelgiant į mainomo sklypo dydį, ir VMA kompetencija, o žemės naudojimo paskirties keitimas – vietos valdžios institucijų (savivaldybės mero arba tarybos, Regioninės plėtros ir viešųjų darbų ministerijos arba regione esančių sklypų regioninio valdytojo) kompetencija ir turi būti tvirtinamas detalusis arba bendrasis teritorijos plėtros planas.

(58) Vienas pagalbos gavėjas ([41]) dar papildo, kad tarp žemės paskirties keitimo ir jos vertės padidėjimo nėra savaiminio ryšio. Sprendimas pakeisti žemės naudojimo paskirtį būtų grindžiamas tos žemės būtinumo įvertinimu, ir to vertinimo mastas būna platesnis, dažnai nepaisoma savininkų privačių interesų, todėl dažniausiai nebūna pagrįstas mainų sandorio šalių komerciniais interesais. Dar vienas pagalbos gavėjas ([42]) pažymi, kad Bulgarijos valdžios institucijų pateikta statistinė informacija patvirtina tai, kad nėra esminio ryšio. Galiausiai kiti pagalbos gavėjai ([43]) mano, kad klausimas, ar yra ryšys, nereikšmingas, nes jų konkrečiais atvejais jų gautai išmainytai žemei nenustota taikyti miško apsauga plėtros tikslais, taip pat nebuvo pradėta jokia procedūra dėl žemės paskirties keitimo.

(59) Kalbant apie klausimą, ar nustatant išmainytos žemės kainą reikėtų atsižvelgti į galimą tos žemės naudojimo paskirties pakeitimą, dauguma pagalbos gavėjų tvirtino, kad dėl įvairių priežasčių to daryti nereikėtų. Keli pagalbos gavėjai ([44]) teigia, kad būtų nepagrįsta atsižvelgti į hipotetinę galimybę pakeisti išmainytos žemės naudojimo paskirtį, nes prašymas tai padaryti gali būti niekada nepateiktas arba gali būti atmestas dėl neatitikties atitinkamiems administraciniams reikalavimams. Išmainytos miško žemės strateginė vieta, dėl kurios tariamai padidėjo žemės vertė, turėtų būti nesvarbi, jeigu žemės naudojimo paskirtis nekeičiama, o gauta žemė gali būti naudojama tik pagal įstatymais nustatytą paskirtį. Taigi, vienas pagalbos gavėjas ([45]) tvirtina, kad reikėtų atsižvelgti į konkretų mainų šalių susitarimą, pasiektą vertinimo metu. Objektyviai ir sąžiningai skaičiuojant rinkos vertę taip pat reikėtų atsižvelgti į tuo metu, kai buvo vertinama mainoma miško žemė, galiojusius teritorijos plėtros bendruosius planus (ar leidžiama statyba). Taigi, turėtų būti nustatytas vienodų kriterijų, kuriais remiantis būtų galima atskirti hipotetinę galimybę ir faktinį mainų šalių ketinimą vėliau pakeisti žemės naudojimo paskirtį, rinkinys.

(60) Be to, daug pagalbos gavėjų pažymi, kad norint panaikinti miško žemei taikomą miško apsaugą reikia sumokėti mokestį už tos žemės naudojimo paskirties keitimą, o tai nagrinėjamoje teritorijoje lygu statybų žemės vieno kvadratinio metro kainai. Taigi, tie pagalbos gavėjai teigia, kad iš pakeitimo jie negavo ekonominės naudos, nes, jeigu gauta žemė būtų parduota, naudojama kaip užstatas arba plėtojama, jos vertė būtų tokia pat kaip ir žemės, kurioje leidžiamos statybos, vertė. Panašų argumentą pateikė ir *Mirta Engineering* bei *Beta Forest*, pažymėję, kad keičiant žemės naudojimo paskirtį patiriama papildomų išlaidų, būtent, reikia sumokėti žyminį mokestį, taip pat

([39]) *Ecobalkani-Bulgaria* EOOD, *Vihren* OOD ir *Elkabel* AD.
([40]) Šiai nuomonei pritarė *Foros, Mirta Engineering, Beta Forest*, LM *Impex*, K. Gerovas, G. A. Babevas ir M. Babeva, D. Terzievas, S. Mihailovas ir E. Mihailova.
([41]) *All Seas*.
([42]) LM *Impex*.
([43]) Šiai nuomonei pritarė *Izgrev, Litex*, MIKS, BOIL ir J. Blagoeva.
([44]) Šiai nuomonei pritarė K. Gerovas ir D. Terzievas, taip pat G. A. Babevas ir M. Babeva.
([45]) *All Seas*.

projekto išlaidas, dėl to dar padidėja nuosavybės vertė. Iš tikrųjų S. Mihailovas ir E. Mihailova teigia, kad jų atveju žemės naudojimo paskirtis galėjo būti pakeista tik sumokėjus Miškų įstatymo 17 straipsnyje ir Miškų įstatymo įgyvendinimo potvarkyje nustatytus valstybės mokesčius.

(61) Galiausiai, tam tikri pagalbos gavėjai ([46]) mano, kad klausimas yra nereikšmingas, nes jų konkrečiais atvejais jų gautai išmainytai žemei nenustota taikyti miško apsaugą plėtros tikslais, taip pat nebuvo pradėta jokia procedūra dėl žemės paskirties keitimo. MIKS savo pateiktoje medžiagoje nurodė, kad jos mainų sutartyje Bulgarijos valstybė nustatė, kad keisti žemės naudojimo paskirtį neleidžiama.

4.2.2. **Valstybės pagalba vykdant žemės mainus**

(62) Kalbant apie Komisijos abejones, ar administracinės mainų sandorių kainos atitiko rinkos kainą, pagalbos gavėjai ([47]) dėl savo mainų sandorių pateikė kelis panašius argumentus, kodėl taip turėtų būti manoma.

(63) Pirma, vienas pagalbos gavėjas ([48]) teigia, kad nustatant administracines kainas Potvarkyje dėl bazinių kainų atsižvelgta į objektyvumo kriterijus, pavyzdžiui, žemės vietą, rajonų svarbą, žemėje augančios augmenijos rūšis ir svarbą, o kiti du pagalbos gavėjai ([49]) tvirtina, kad administracinė mainų kaina yra pagrįsta kriterijais, tapačiais taikomiems privačių investuotojų vykdomiems privačios žemės mainams, susijusiems su žeme, esančia arti vietos arba nacionalinės infrastruktūros ir panašia į ginčijamų mainų sandorių žemę augalų rūšimis, vieta teritorijoje, saugomoje nuo urbanizacijos, ir kitais dalykais. Panašiai kiti pagalbos gavėjai ([50]) teigia, kad pagal Potvarkį dėl bazinių kainų atliekant vertinimą gaunamos administracinės kainos, panašios į Bulgarijos miško žemės rinkos kainas, o daugeliu atveju ir didesnės, nes tokios rūšies žemės šalies rinkos nėra ir tie keli privatūs sandoriai buvo įvykdyti mažomis kainomis. Taigi, mainai įvykdyti rinkoje vyraujančiomis ekonominėmis sąlygomis.

(64) Antra, keli pagalbos gavėjai ([51]) tvirtina, kad atliko išmainytų sklypų vertinimą ir buvo gautos administracinės kainos, panašios ([52]) į Bulgarijos miško žemės rinkos kainas, o daugeliu atveju net didesnės ([53]).

(65) Trečia, keli pagalbos gavėjai ([54]) nurodo, kad administracinės kainos turėtų būti laikomos artimos apytikrėms rinkos kainoms, nes nebuvo įvykdyta visiškai privačių mainų arba pardavimo sandorių tose vietovėse, kuriose buvo vykdyti tų pagalbos gavėjų žemės mainai.

(66) Galiausiai, keli pagalbos gavėjai ([55]) tvirtina, kad, kadangi Žemės ūkio ir maisto ministras, savo nuožiūra vykdydamas savo įgaliojimus, turi teisę atsisakyti vykdyti mainus, jeigu valstybė nesuinteresuota gauti privačią miško žemę, o mainų susitarimo sąlygas turi patvirtinti abi šalys (viešoji ir privačioji), mainų sandoriai turėtų būti laikomi komerciniais sandoriais, kuriuos vykdydama valstybė veikia kaip rinkos ekonomikos sąlygomis veikiantis veiklos vykdytojas (RESVVV).

(67) Kalbant apie galimą su sandoriais susijusios valstybės pagalbos sumą (t. y. miško žemės administracinių ir rinkos kainų skirtumą), dauguma pagalbos gavėjų ([56]) atsakė, kad tais atvejais, kai privati žemė buvo vertingesnė už

([46]) *Foros Development*, Izgrev, Liteks Komers ir Jivka Blagoeva.
([47]) Šiai nuomonei pritarė S. Mihailovas ir E. Mihailova, *Mirta Engineering*, *Beta Forest*, *Elkabel* ir J. Blagoeva.
([48]) J. Blagoeva.
([49]) *Izgrev* ir *Litex Komers*.
([50]) K. Gerovas, G. Babevas ir M. Babeva, D. Terzievas (ir jų vardu veikianti advokatė ponia Shankova).
([51]) LM *Impex*, S. Mihailovas ir E. Mihailova, *Mirta Eningeering*, *Beta Forest*, *Foros Development*.
([52]) *Elkabel*. Atsakydama į Komisijos pareikštas abejones *Elkabel* užsakė naują nepriklausomo eksperto ekspertizę, kurią atlikus paaiškėjo, kad nors kelių susijusių sklypų rinkos kainos būtų didesnės už administracines kainas, apskaičiuotas pagal Potvarkį dėl bazinių kainų, bendra administracinė visų sklypų, kuriuos išsimainė *Elkabel*, kaina buvo didesnė už jų rinkos vertę. Toliau paaiškinta, kad bendra administracinė išmainytų valstybinių sklypų kaina taip pat buvo didesnė už jų rinkos vertę. Taigi, vertintojas padarė išvadą, kad dėl nustatytų administracinių kainų *Elkabel* nebuvo suteiktas nepagrįstas pranašumas.
([53]) *Izgrev*, *Litex Komers*, K. Gerovas, D. Terzievas, G. Babevas ir M. Babeva, MIKS ir BOIL. S. Mihailovo ir E. Mihailovos atveju išmainytos privačios žemės vertė buvo tariamai didesnė (83 322,66 BGN) už valstybinės žemės vertę (67 125,00 BGN).
([54]) S. Mihailovas ir E. Mihailova, *Mirta Engineering* ir *Beta Forest* (Novo Oriachovo regionas), *Foros Development* (Burgaso savivaldybė) ir MIKS bei BOIL (Nesebero regionas).
([55]) MIKS, BOIL, *Foros Development*, *Mirta Engineering* ir *Beta Forest*.
([56]) *Izgrev*, J. Blagoeva, MIKSD, BOIL, *Mirta Engineering*, *Beta Forest*, S. Mihailov ir E. Mihailova.

valstybinę žemę, Bulgarijos valdžios institucijos kainų skirtumo nepadengė. Dar vienas pagalbos gavėjas ([57]) teigė, kad išmainytų privačių ir valstybinių miškų, esančių tose pat arba gretimose teritorijose, rinkos kainos skirtumas yra palankus valdžiai, nes administracinės kainos yra didesnės negu rinkos kainos, dėl kurių laisvai susiderėtų tose teritorijose esančių privačių miškų savininkai.

(68) Kalbant apie kitas sąlygas, pagal kurias nustatoma, kad valstybės pagalba buvo suteikta, keli pagalbos gavėjai ([58]) ginčijo, kad jos buvo įvykdytos. Taigi, tam tikri pagalbos gavėjai ([59]) tvirtina, kad jie yra fiziniai asmenys, kuriems netaikomas Bulgarijos valstybės pagalbos įstatymas ir Sutarties 107 straipsnis. Kalbant apie valstybės išteklius, tie pagalbos gavėjai pažymi, kad valdžia gavo žemę per neteisėtą nusavinimą, nesumokėjusi tinkamos kompensacijos, taigi negali būti laikoma, kad valstybė disponuoja tais ištekliais. Kalbant apie atrankumą, tie pagalbos gavėjai tvirtina, kad Miškų įstatymas taikomas *erga omnes* ir, taigi, nėra jokios diskriminacijos.

(69) Dar vienas pagalbos gavėjas ([60]) taip pat mano, kad Sutarties 107 straipsnio sąlygos mainų sandorių atžvilgiu buvo neįvykdytos, bet šiek tiek dėl kitokių priežasčių. Pirma, valstybės ištekliai nebūtų perduodami, nes mainai yra dvigubo pardavimo sandoris, kurio imtasi nepriklausomiems nuosavybės vertintojams atlikus vertinimą pagal įstatymu nustatytus objektyvius kainos apskaičiavimo kriterijus. Joks pranašumas nesuteiktas ir nė vienai mainų šaliai neužtikrinta palankesnė pozicija negu jos konkurentams, nes privačią miško žemę išmainyti į valstybinę galėjo kiekvienas miško žemės savininkas. Panašų argumentą pateikia ir dar vienas pagalbos gavėjas ([61]), manantis, kad mainų schema yra bendra priemonė, kuria naudotis gali visi miško žemės savininkai.

(70) Kalbant apie ekonominio pranašumo buvimą, dauguma pagalbos gavėjų ([62]) ginčijo, kad gavo tokį pranašumą iš sandorių, nes, pasak jų, administracinė išmainytos žemės kaina buvo lygiavertė jos rinkos kainai arba didesnė.

(71) Galiausiai, į klausimą, ar mainų sandoriais iškraipyta konkurencija ir padarytas poveikis prekybai tarp valstybių narių, didžioji dauguma pagalbos gavėjų ([63]) atsakė, kad jų veikla yra nesusijusi su nekilnojamojo turto plėtojimo ar turizmo sektoriais ir (arba) jie nesiėmė jokių veiksmų, kad gautų kelionių operatoriaus licenciją. Be to, jie patvirtino, kad nei per mainus gautą žemę naudojo medienos gamybai po žemės gavimo, nei pardavė bent kiek medienos Bulgarijoje ar kitose valstybėse narėse. Todėl jie teigia, kad negali būti manoma, jog buvo faktinis arba galimas poveikis Bendrijos vidaus prekybai. Dar vienas pagalbos gavėjas ([64]) pridūrė, kad dėl mainų nepadidėjo šalies produkcija ir nebuvo apribotos kitų valstybių narių įmonių galimybės importuoti produktus į vietos rinką.

(72) Kiti pagalbos gavėjai ([65]) teigė, kad, kadangi dėl mainų neperduoti valstybės ištekliai ir nesuteiktas ekonominis pranašumas, negali būti laikoma, kad mainais padarytas poveikis rinkos pusiausvyrai ir ekonominėms sąlygoms, kuriomis veikia įmonės, t. y. materialiajam turtui įsigyti reikia pradinių investicijų. Taigi, kitų valstybių narių įmonės gali lygiateisėmis sąlygomis patekti į tą pačią rinką ir joje veikti, todėl negalima sakyti, kad ginčijamais mainais padarytas poveikis prekybai tarp valstybių narių.

(73) Galiausiai, vienas pagalbos gavėjas ([66]) paaiškino, kad iš valstybės gauta miško žemė netinka apželdinimui mišku. Jis toliau teigia, kad jo nuosavybė buvo geresnė už gautąją iš valstybės ir kad sandoris nesusijęs su valstybės pagalba. Galiausiai, jis paminėjo, kad gauta žemė naudojama mobiliajai bitininkystei ir vasarą žeme naudojamasi kaip ganykla.

4.2.3. **Galimos pagalbos suderinamumas**

(74) Nors Komisija prašė suinteresuotųjų šalių pateikti visus turimus įrodymus, kuriais remdamasi ji galėtų išnagrinėti ginčijamų mainų sandorių suderinamumą su vidaus rinka, nė vienas pagalbos gavėjas to nepadarė.

([57]) *Litex Komers*.
([58]) BOIL, S. Mihailovas ir E. Mihailova.
([59]) K. Gerovas, D. Terzievas, G. A. Babevas ir M. Babeva.
([60]) LM *Impex*.
([61]) *All Seas*.
([62]) *Izgrev*, J. Blagoeva, *Litex Komers*, MIKS, *Foros Development*, *Mirta Engineering* ir *Beta Forest*.
([63]) *Izgrev*, *Litex Komers*, MIKS, BOIL, *Mirta Engineering*, *Beta Forest*, S. Mihailov ir E. Mihailova, LM *Impex*
([64]) LM *Impex*.
([65]) K. Gerovas, G. A. Babevas, M. Babeva ir D. Terzievas.
([66]) S. Stoevas.

5. BULGARIJOS RESPUBLIKOS PASTABOS

5.1. BULGARIJOS PASTABOS DĖL SPRENDIMO PRADĖTI TYRIMO PROCEDŪRĄ

(75) Bulgarijos valdžios institucijos teigia, kad ginčijami mainų sandoriai nėra valstybės pagalba pagal Sutarties 107 straipsnio 1 dalį.

(76) Dėl tariamo esminio mainų sandorių ir išmainytos miško žemės naudojimo paskirties keitimo ryšio Bulgarijos valdžios institucijos paminėjo, kad Miškų įstatymo 15 straipsnio b punkte numatyta galimybė kreiptis dėl miško žemės naudojimo paskirties pakeitimo, neatsižvelgiant į tai, kokiu būdu (mainais, pardavimo sandoriu ar kitais būdais) žemė buvo įgyta. Tačiau tokia teorinė galimybė neturėtų būti suprasta, kaip tvirtas išankstinis mainuose dalyvaujančių valdžios institucijų ir privačios šalies susitarimas vėliau pakeisti žemės naudojimo paskirtį.

(77) Bulgarijos valdžios institucijos pateikė įrodymų, kad 2007–2009 m. buvo įvykdyti 132 mainai ir pateikti 24 su tais mainais susiję prašymai pakeisti išmainytos miško žemės naudojimo paskirtį, ir tik 15 atvejų (t. y. 11,4 % visų mainų) buvo priimtas teigiamas administracinis sprendimas, kuriuo leistas prašomas pakeitimas.

(78) Bulgarijos valdžios institucijos taip pat pažymi, kad mainų sandoriais ir žemės naudojimo paskirties keitimu siekta skirtingų tikslų. Nors mainais siekiama sutvirtinti ir apsaugoti Bulgarijos miškus, kad būtų užtikrintas visai visuomenei naudingas jų tvarus naudojimas ir atželdinimas, žemės naudojimo paskirties keitimu norima pasiekti tikslus, nustatytus Teritorijų planavimo įstatyme, kuriame išdėstytos žemės įtraukimo į aglomeracijas, kuriose leidžiama statyba atsižvelgiant į visuomenės poreikius ir interesus, susijusius su tvariu žemės naudojimu ir tinkamų gyvenimo, darbo ir poilsio sąlygų sukūrimu piliečiams, taisyklės. Be to, nors mainų sandoriai priklauso nuo Žemės ūkio ir maisto ministro priimtų sprendimų, žemės naudojimo paskirties keitimas priklauso nuo teritorijų plėtros plano patvirtinimo, kurį teikia įvairios kompetentingos institucijos, būtent Regioninės plėtros ir viešųjų darbų ministras, regiono valdytojas arba savivaldybės tarybos. Galiausiai, atsižvelgdamos į tai, kad teisė prašyti pakeisti žemės naudojimo paskirtį neatsiranda tiesiogiai dėl Miškų įstatymo, bet reikia atitikti kituose įstatymuose nustatytas sąlygas, Bulgarijos valdžios institucijos mano, kad hipotetinė galimybė pakeisti žemės naudojimo paskirtį nereiškia, kad toks pakeitimas yra iš esmės susijęs su mainų sandoriais.

(79) Dėl klausimo, ar nustatant išmainytos žemės kainą reikėtų atsižvelgti į galimą tos žemės naudojimo paskirties pakeitimą, Bulgarijos valdžios institucijos dar kartą pakartojo savo poziciją, kad tarp kainos, kuria įvertinti mainai, ir vėlesnio žemės naudojimo paskirties keitimo nėra tiesioginio ryšio. Valdžios institucijos pateikė išsamų procedūros, kurios turi būti laikomasi atitinkamai nustatant mainų kainas (Potvarkio dėl bazinių kainų buvusio 20 straipsnio 5 dalis ir buvęs 21 straipsnis) ir mokesčius, mokėtinus keičiant žemės naudojimo paskirtį, aprašymą. Valdžios institucijos taip pat pažymi, kad privatūs savininkai gali prašyti pakeisti miško žemės naudojimo paskirtį neatsižvelgiant į tai, kaip ta žemė gauta, taigi bet kuriam investuotojui būtų suteikti tokie pat pranašumai, nesvarbu, ar miškas būtų įsigytas iš valdžios ar su privačia šalimi įprastomis rinkos sąlygomis sudarytu sandoriu, ir mokesčiai, mokėtini norint pakeisti žemės naudojimo paskirtį, visų pagalbos gavėjų atžvilgiu turėtų būti laikomi neatrankiniai.

(80) Kalbant apie Komisijos abejones, ar administracinių kainų apskaičiavimo metodika tinkamai atspindi rinkos kainas, Bulgarijos valdžios institucijos pažymi, kad, pirma, administracinės kainos yra nustatomos laikantis Potvarkio dėl bazinių kainų nuostatų ir kad tas potvarkis buvo parengtas pagal kitų valstybių narių, labiausiai Vokietijos, miško žemės administracinės kainos nustatymo praktikos pavyzdžius. Be to, privačių ir valstybinių miškų vertinimą atliko nepriklausomi ekspertai pagal bendrą kriterijų rinkinį.

(81) Antra, Bulgarijos valdžios institucijos pateikė duomenų apie visus su privačių miškų pardavimu ir pirkimu susijusius sandorius ([67]), įvykdytus 2007–2009 m. ([68]) Informacija, pateikta apie vidutines privačios nuosavybės kainas (t. y. rinkos kainas), apima patikimų rinkos įrodymų apibendrinimą pagal Potvarkio dėl bazinių kainų Papildomų nuostatų 34 punkte pateiktus reikalavimus. Kai apie sandorius, sudarytus dėl žemės tose pat teritorijose, informacijos nėra, pateikta informacija apie sandorius, susijusius su vietovės ir augalų rūšių požiūriu panašiomis teritorijomis, esančiomis arti ir apaugusiomis miškais. Pasak Bulgarijos valdžios institucijų, remiantis šiais duomenimis

([67]) Valdžios institucijos nurodė, kad per nagrinėjamąjį laikotarpį įvykdyti 567 privataus miško pardavimo sandoriai.
([68]) Vėliau 2009 m. sausio mėn. mainyti valstybės žemę pagal senas taisykles ir taikant seną procedūrą uždrausta įstatymu, taigi praktika nebetaikyta.

galima įrodyti, kad daugeliu atvejų administracinė kaina, naudota ginčijamiems mainų sandoriams, apskritai buvo didesnė negu rinkos kainos, gautos vykdant sandorius įprastomis rinkos sąlygomis ([69]). Šiuo atžvilgiu Bulgarijos valdžios institucijos abejoja skundo pateikėjo pateiktais įrodymais. Viena vertus, skundo pateikėjų nurodytos kainos būtų būtent kainos, kuriomis žemę buvo siūloma parduoti, bet nebūtinai faktiškai gautos kainos arba kainos už žemės sklypus, kurių naudojimo paskirtis jau buvo pakeista ir žyminis mokestis sumokėtas. Kita vertus, skundo pateikėjo nurodyta rinkos kaina ne visada patikima, nes daugeliu atvejų buvo gauta tik įvykdžius pavienį privatų sandorį.

(82) Trečia, Bulgarijos valdžios institucijos pakartojo, kad valdžia nekompensavo didesnės bendros administracinės privataus miško žemės, kurią gavo, vertės skirtumo ir kad mainų sandoriai buvo vykdyti, tik jeigu privataus miško žemės sklypo vertė buvo didesnė už išmainomo valstybinio sklypo vertę arba lygi jai. Papildomai privati šalis turėjo sumokėti pridėtines išlaidas, sudariusias 2 % nuosavybės vertės.

(83) Galiausiai, Bulgarijos valdžios institucijos pabrėžia, kad nuo pirminio priėmimo Potvarkis dėl bazinių kainų iš dalies keistas tris kartus, atitinkamai 2004, 2005 ir 2007 m. Ypač vertėtų paminėti potvarkio pakeitimą 2005 m., nes nusavintų miškų ir miško žemės grąžinimo etapas jau buvo įsibėgėjęs, taigi reiškė, kad rinkoje jau buvo privačių miškų ir pasiūla, ir paklausa. Šiuo pakeitimu iš esmės siekta pakeisti žemės vertinimo metodiką. Be to, taip pat buvo padidinti koeficientai, susiję su nuo urbanizacijos saugomomis teritorijomis, įtrauktos kelios naujos kategorijos, nustatant žemės kainų padidėjimą atsižvelgiant į vietovės kategoriją.

(84) Dar daugiau, Bulgarijai 2007 m. sausio 1 d. įstojus į Sąjungą, potvarkyje nustatyti koeficientai buvo visiškai atnaujinti, įskaitant susijusius su nuo urbanizacijos saugomomis teritorijomis ir vadinamuosius rinkos reguliavimo koeficientus, kurie priklausė nuo žemės kategorijos. Papildomai buvo iš dalies pakeista Potvarkio dėl bazinių kainų 20 straipsnio 5 dalis – pakeitimu valstybinės žemės mainų kaina buvo padidinta 50 % rinkos reguliavimo koeficiento vertės. Be to, buvo nustatytas žemės vertės prieaugis, priklausantis nuo įvairių vietovių kategorijų.

(85) Pasak Bulgarijos valdžios institucijų, iš šių Potvarkio dėl bazinių kainų pakeitimų matyti, kad nepaisant to, jog nebuvo gerai išplėtotos miško žemės šalies rinkos ir atsižvelgiant į artėjantį Bulgarijos stojimą į Sąjungą, valdžios institucijos bandė atnaujinti potvarkyje nustatytą vertinimo mechanizmą ir užtikrinti, kad jis būtų pagrįstas patikimais rinkos įrodymais. Taigi, Bulgarijos stojimo į Sąjungą dieną pagal Potvarkį dėl bazinių kainų apskaičiuotos administracinės tų sklypų kainos nebūtų buvusios mažesnės už rinkos kainas.

(86) Dėl Komisijos abejonės, ar mainų sandoriai galėtų iškraipyti konkurenciją ir daryti poveikį prekybai tarp valstybių narių, Bulgarijos valdžios institucijos nurodo, kad, pirma, iš ginčijamuose mainų sandoriuose dalyvavusių privačių šalių 81 šalis buvo įmonės pagal Sutarties 107 straipsnio 1 dalį. Likusi 51 privati šalis buvo fiziniai asmenys, nesiverčiantys prekių ar paslaugų prekyba. Bulgarija šiuo atveju pabrėžia, kad nei Nacionalinė miškų agentūra, nei jos tęsėja Vykdomoji miškų agentūra nagrinėjamuoju laikotarpiu negavo mainus vykdžiusių fizinių asmenų prašymų dėl medžių kirtimo ar eksporto.

(87) Antra, Bulgarijos valdžios institucijos teigia, kad mainų sandoriai negali daryti poveikio Sąjungos vidaus prekybai, nes su jais susijusios įmonės verčiasi veikla, nesusijusia su produktų arba paslaugų importu arba eksportu. Bulgarijos valdžios institucijos jau pateiktą informaciją apie per nagrinėjamąjį laikotarpį pagamintos ir į Sąjungą eksportuotos medienos kiekį papildė ir pateikė dokumentą, iš kurio matyti, kad nė viena pagal ginčijamus mainų sandorius valstybinę miško žemę gavusi privati šalis medienos šalies rinkoje nepardavė ir iš Bulgarijos Respublikos neeksportavo.

(88) Trečia, Bulgarijos valdžios institucijos tvirtina, kad turizmo sektoriui (pavyzdžiui, veikiančiam kelionių operatoriui, kelionių agentūrai, viešbučio savininkui ir papildomų turizmo paslaugų teikėjui) taikomos Bulgarijos turizmo įstatyme nustatytos taisyklės. Tuo įstatymu reikalaujama administracinė veiklos vykdytojų registracija viešajame registre, kurį tvarko Ekonomikos, energetikos ir turizmo ministerija. Su viešbučių valdymu susijusiems asmenims pagal Turizmo įstatymo 58 straipsnį taip pat taikomas registracijos specialiame registre reikalavimas. Dėl šios

([69]) Bulgarijos valdžios institucijos nurodo įrodymus, iš kurių matyti, kad 105 mainų sandorių administracinė mainų kaina buvo didesnė už rinkos kainą, gautą privačioms šalims vykdant sandorius įprastomis rinkos sąlygomis, o mažesnė buvo 13 atvejų.

priežasties tik bendrovės, įtrauktos į atitinkamus viešuosius registrus, tvarkomus Ekonomikos, energetikos ir turizmo ministerijos, gali būti laikomos turizmo sektoriuje veikiančiomis įmonėmis. Patikrinus atitinkamus registrus nustatyta, kad tik viena iš valstybinę žemę dėl ginčijamų mainų sandorių gavusių bendrovių (*Kapsi Tours* OOD) yra įregistruota kaip kelionių operatorius pagal Turizmo įstatymą.

(89) Ketvirta, Bulgarijos valdžios institucijos paaiškino, kad norint Bulgarijoje verstis nekilnojamojo turto plėtros verslu, reikia laikytis registracijos centriniame profesiniame statybininkų registre, kurį pagal specialų įstatymą, t. y. Statybos rūmų įstatymą, tvarko Bulgarijos statybos rūmai ([70]), reikalavimo. Bulgarijos valdžios institucijos nurodo, kad tik trys mainus su valstybe vykdžiusios įmonės buvo įregistruotos kaip statybos bendrovės ir galėjo būti kaip nors susijusios su statybomis pagal įstatymą.

(90) Taigi, Bulgarijos valdžios institucijos tvirtina, kad dauguma įmonių, kurios galimai gavo naudos iš ginčijamų mainų sandorių, neveikė statybos ir turizmo sektoriuose. Vadinasi, jų nuomone, negalima sakyti, kad tais sandoriais buvo iškraipyta konkurencija atitinkamose rinkose, išskyrus miškų sektorių.

5.2. BULGARIJOS PASTABOS DĖL SKUNDO PATEIKĖJO PASTABŲ

(91) Bulgarijos valdžios institucijos sutinka su skundo pateikėju, kad vykdant valstybės ir savivaldybių miško žemės mainus valstybės pagalba nebuvo suteikta. Atvirkščiai, jos teigia, jog skundo pateikėjo tvirtinimas, kad dauguma pagalbos gavėjų veikia statybos arba turizmo sektoriuje, yra neteisingas dėl tų pačių ankstesniame skirsnyje paaiškintų priežasčių.

(92) Bulgarijos valdžios institucijos taip pat nesutinka su tuo, kaip skundo pateikėjas nustatė miško žemės rinkos kainas lygindamas įvairių metų miško žemės kainas (pavyzdžiui, kainas, buvusias prieš kelerius metus iki miškų mainų), ir ginčija skundo pateikėjo skundą, kad tam tikrais atvejais išmainytos miško žemės savininkai tą žemę pateikė kaip užstatą, kad gautų paskolas, nes tai neatitiktų skundo pateikėjo cituojamų Bulgarijos teisės nuostatų ir Valstybės nuosavybės įstatymo. Skundo pateikėjo pateiktuose duomenyse yra didelių klaidų ir jie neatitinka esamų nuosavybės registrų ir mainų dokumentų. Skundo pateikėjo pateikti duomenys būtų neteisingi ir valstybinės miško žemės, gautos per mainus ir vėliau panaudotos kaip paskolų užstatas, atžvilgiu. Bet kuriuo atveju Bulgarijos valdžios institucijos aiškina, kad Bulgarijos bankai užstatui be nekilnojamojo turto reikalauja ir kito likvidžiojo turto, kad būtų užtikrintas skolos grąžinimas. Todėl, pasak tų institucijų, būtų neteisinga kvadratinio metro kainai apskaičiuoti suteiktos paskolos sumą dalyti iš žemės, kuri naudojama kaip hipotekos užstatas, ploto kvadratinių metrų. Valdžios institucijos taip pat pateikia Pirmojo investicinio banko nuomonę dėl paskolų teikimo būdų ir miškų bei miškų nuosavybės, kurią skolininkai siūlo kaip užstatą, vertinimo metodų.

(93) Bulgarijos valdžios institucijos taip pat nesutinka su skundo pateikėjo teiginiu, kad savivaldybės institucijos neturėjo pasirinkimo ir turėjo patvirtinti detaliuosius žemės, kurios naudojimo paskirtis buvo pakeista, teritorijų plėtros planus. Pasak tų valdžios institucijų, bet koks žemės naudojimo paskirties keitimas yra grindžiamas viešai aptartais teisiškai privalomais detaliaisiais teritorijų plėtros planais, kuriais iš dalies keičiami galiojantys bendrieji apgyvendintų vietovių teritorijų plėtros planai. Šios administracinės procedūros nepatenka į Žemės ūkio ir maisto ministro, pavienius administracinius pranešimus apie žemės planavimo pakeitimus tokio pakeitimo prašančioms šalims skelbiančio tik atitinkamam detaliajam teritorijų plėtros planui įsigaliojus, veiksmų laisvės sritį.

(94) Valdžios institucijos toliau neigia, kad daug mainuose dalyvavusių šalių ketino keisti gauto miško žemės sklypo naudojimo paskirtį. Remiantis Bulgarijos miškų įstatymu, toks faktinis pakeitimas gali būti atliktas tik užpildžius paraišką Miškų įstatymo (panaikinto) 14c) straipsnyje nustatyta tvarka. Bet koks kitas ketinimas, apie kurį skelbiama žiniasklaidoje arba kitokiu būdu, išskyrus įstatymu nustatytą procedūrą, būtų nieko nereiškiantis ir savavališkas.

(95) Valdžios institucijos taip pat nesutinka su skundo pateikėjo teiginiu, kad administracinis miško žemės kainų nustatymo būdas neatspindėtų ekonomikos dinamiškos raidos. Valdžios institucijos mano, kad taikomas būdas, kai kainos nustatomos remiantis Potvarkiu dėl bazinių kainų, yra adekvatus. Taip pat netiesa, kad potvarkis buvo neatnaujintas, nes 2007 m. nustatyti nauji koeficientai, kad ekonominės veiklos vykdytojams dėl jau įvykdytų mainų nebūtų suteiktas joks ekonominis pranašumas.

([70]) SG Nr. 108/2006.

(96) Valdžios institucijos atmeta skundo pateikėjo argumentą, kad vertintojai buvo šališki. Pasak tų valdžios institucijų, tie vertintojai yra teismo ekspertai, kurių sąžiningumu negalima abejoti. Dar daugiau, jeigu jie vertintų privačių šalių miško žemę palankiau ir ne pagal Potvarkio dėl bazinių kainų nuostatas, valdžios institucijos mainų tikslais nepriimtų tokio vertinimo.

(97) Dėl skundo pateikėjo teiginio, kad valdžios institucijų pateikti oficialūs statistiniai sandorių vertės arba kainų duomenys yra neteisingi, valdžios institucijos teigia, kad mokesčių slėpimas slepiant faktinę sandorio kainą yra nusikaltimas pagal Bulgarijos baudžiamąjį kodeksą.

(98) Galiausiai Bulgarijos valdžios institucijos atmeta skundo pateikėjo teiginį, kad buvusiam VMA vadovui pateikti kaltinimai būtų su mainais susijusios valstybės pagalbos įrodymas. Pasak tų valdžios institucijų, bylos, iškeltos vykdant valstybinės žemės mainų procedūras dalyvavusiems pareigūnams, yra nesusijusios su vertinimu, ar vykdant ginčijamus sandorius buvo suteikta pagalba.

5.3. BULGARIJOS PASTABOS DĖL KITŲ TREČIŲJŲ ŠALIŲ PATEIKTŲ PASTABŲ

5.3.1. **Bulgarijos 2011 m. rugsėjo 29 d. pastabos.**

(99) Bulgarijos valdžios institucijos į *All Seas* pastabas dėl sprendimo pradėti tyrimo procedūrą atsakė 2011 m. rugsėjo 29 d. raštu.

(100) *All Seas* išmainė iš viso 157,4 ha privačios miško žemės sklypų, esančių Teteveno ir Gabrovo savivaldybėse, į maždaug 57,9 ha bendro ploto valstybinės miško žemės sklypus, esančius Balčiko savivaldybėje ([71]). Šiomis aplinkybėmis *All Seas* Bulgarijos valstybei taip pat sumokėjo 138 781 BGN pridėtinių išlaidų.

(101) Valstybinės miško žemės sklypai buvo įvertinti administracine 11,99 BGN/m^2 kaina. Remiantis Bulgarijos valdžios institucijų turima informacija, nagrinėjamuoju laikotarpiu vidutinė rinkos kaina (kaina, dėl kurios komerciniu pagrindu susitaria privačios šalys pirkdamos ir parduodamos miško žemės sklypus, esančius tame pat arba kaimyniniame rajone toje pat savivaldybėje) buvo 4,16 BGN/m^2. Taigi, *All Seas* ir Bulgarijos Respublikos mainai buvo įvykdyti gavus apmokėjimą ir nebuvo suteiktas joks ekonominis pranašumas pagal Sutarties 107 straipsnį.

(102) Bulgarijos valdžios institucijos dar pažymi, kad *All Seas* kreipėsi dėl miško žemės sklypo naudojimo paskirties keitimo pagal Miškų įstatymo 14 straipsnį ir kad Bulgarijos ministrų taryba prašymą patenkino pagal Miškų įstatymo 14d straipsnio 2 dalį ([72]). Kiek Bulgarijos valdžios institucijoms žinoma, šis sprendimas neįsigaliojo. Bulgarijos valdžios institucijos sutinka su *All Seas*, kad valstybė neturėjo tiesioginės įtakos tos žemės naudojimo paskirties keitimui (tos žemės naudojimo paskirties žemėlapio nebuvo), todėl tas nuosavybės keitimas dėl mainų negali reikšti kokio nors bendro mainų šalių ketinimo pakeisti naudojimo paskirtį. Pasak Bulgarijos valdžios institucijų, vertinant mainus lemiamas veiksnys turi būti tai, ar lygiavertė mainomo turto buhalterinė vertė. Būtent tai yra pagrindas, kuriuo Bulgarijos valdžia rėmėsi vykdydama tuos sandorius. Dar viena priežastis, dėl kurios po mainų keičiant žemės naudojimo paskirtį valstybės pagalba nesuteikta, – administraciniai mokesčiai visiems paraiškų pateikėjams yra vienodi.

(103) Bulgarijos valdžios institucijos dar pažymi, kad *All Seas* nei per mainus gautuose sklypuose kirto medžius, nei vertėsi medienos iš tų sklypų Sąjungos vidaus prekyba. Dar daugiau, *All Seas* neteikia turizmo paslaugų, kaip nurodyta Turizmo įstatyme, ji taip pat nėra statybų bendrovė pagal Statybos rūmų įstatymą.

5.3.2. **Bulgarijos 2011 m. lapkričio 4 d. pastabos.**

(104) Bulgarijos valdžios institucijos 2011 m. lapkričio 4 d. raštu atsakė į šių trečiųjų šalių pastabas dėl sprendimo pradėti tyrimo procedūrą: *Elkabel* AD, LM *Impex* EOOD, *Foros Development* EAD ir Simeono Stoevo Mirovo.

(105) Dėl mainų sandorių, kuriuose dalyvavo *Elkabel*, LM *Impex* ir *Foros Development*, Bulgarijos valdžios institucijos teigė, kad jos nekompensavo kainų skirtumo ir šiais konkrečiais atvejais privačios šalys joms papildomai sumokėjo pridėtines išlaidas. Papildomai tos šalys sumokėjo visus vietos mokesčius. Galiausiai nė viena iš šių trijų bendrovių neprašė pakeisti gautos miško žemės paskirties.

([71]) Įsakymas Nr. RD 49–269/17.07.2007.
([72]) Sprendimas Nr. 602/16.09.2008.

(106) Bulgarijos valdžios institucijos dar pabrėžia, kad kai kuriose savivaldybėse, kuriose buvo išmainyti sklypai, nebuvo visiškai privačių sandorių, taigi buvo neįmanoma nustatyti išmainytų sklypų rinkos kainos arba to, ar suteiktas ekonominis pranašumas.

(107) Bulgarijos valdžios institucijos dar pabrėžia, kad nei *Elkabel*, nei LM *Implex* nėra medienos eksportuotojos, jos taip pat neįregistruotos pagal Bulgarijos įstatymus kaip statybos ar turizmo bendrovės.

(108) Kalbant apie fizinį asmenį Simeoną Stoevą Mirovą, išmainiusį Rakitove esančią 5,6 dekarų privačią miško žemę, kurios vertė buvo 3 436 BGN, į Burgase (Kraimorės kaime) esančią 5 dekarų valstybinę miško žemę, kurios vertė buvo 1 308 BGN, Bulgarijos valdžios institucijos mano, kad šiems mainams turėtų būti taikomas *de minimis* reglamentas.

(109) Dėl šių priežasčių Bulgarijos valdžios institucijos tvirtina, kad, jų nuomone, mainai su minėtomis privačiomis šalimis nėra valstybės pagalba.

5.3.3. **Bulgarijos 2011 m. gruodžio 16 d. pastabos.**

(110) Bulgarijos valdžios institucijos 2011 m. gruodžio 16 d. raštu atsakė į šių trečiųjų šalių pastabas dėl sprendimo pradėti tyrimo procedūrą: V-G-N *Confort* OOD, *Izgrev* 5 EOOD, *Ecobalkani-Bulgaria* EOOD, *Vihren* EEOD, *Liteks Komers* AD ir Jivkos Blagoevos.

(111) Dėl mainų sandorių, kuriuose dalyvavo V-G-N *Confort*, *Izgrev* 5, *Ecobalkani*, *Vihren* ir *Liteks Komers*, Bulgarijos valdžios institucijos paaiškino, kad jos nekompensavo kainų skirtumo ir šiais konkrečiais atvejais privačios šalys joms papildomai sumokėjo pridėtines išlaidas. Be to, tos šalys sumokėjo visus vietos mokesčius. Galiausiai V-G-N *Confort*, *Ecobalkani* ir *Liteks Komers* neprašė pakeisti jų gautos valstybinės miško žemės naudojimo paskirties.

(112) Bulgarijos valdžios institucijos dar pabrėžia, kad kai kuriose savivaldybėse, kuriose buvo išmainyti sklypai, nebuvo visiškai privačių sandorių, taigi buvo neįmanoma nustatyti išmainytų sklypų rinkos kainos ir galutinai nustatyti, ar minėtoms privačioms šalims suteiktas ekonominis pranašumas. *Izgrev* 5 atveju administracinė išmainytos valstybinės miško žemės kaina buvo šiek tiek didesnė už rinkos kainą, nustatytą vykdant panašius privačius sandorius, taigi, pasak Bulgarijos valdžios institucijų, pranašumas nebuvo suteiktas. Toks pat samprotavimas tiktų ir sandoriui su *Liteks Komers*, kai, pasak Bulgarijos valdžios institucijų, valstybinės miško žemės administracinės kainos būtų buvusios keturis kartus didesnės už rinkos kainas.

(113) Galiausiai Bulgarijos valdžios institucijos pažymi, kad nė viena iš minėtų privačių šalių nėra medienos eksportuotoja arba pagal Bulgarijos įstatymus įregistruota kaip statybos ar turizmo bendrovė, taigi su jais sudarytais mainų sandoriais nedaromas poveikis prekybai tarp valstybių narių.

(114) Kalbant apie sandorį su fiziniu asmeniu Jivka Blagoeva, Teteveno savivaldybėje esanti privati 1,9036 ha miško žemė, kurios vertė 16 091 BGN, išmainyta į Predelos vietovėje Razlogo savivaldybėje esančią 0,3001 ha valstybinę miško žemę, kurios vertė 24 216 BGN. Bulgarijos valstybė nekompensavo kainų skirtumo, Jivka Blagoeva sumokėjo visas pridėtines išlaidas ir vietos mokesčius, ir naujoji savininkė neprašė pakeisti išmainytos žemės naudojimo paskirties. Pasak Bulgarijos valdžios institucijų, šiems mainams turėtų būti taikomas *de minimis* reglamentas.

(115) Atitinkamai Bulgarijos valdžios institucijos mano, kad su minėtomis privačiomis šalimis vykdant mainų sandorius valstybės pagalba buvo nesuteikta.

5.3.4. **Bulgarijos 2012 m. balandžio 25 d. pastabos.**

(116) Bulgarijos valdžios institucijos 2012 m. balandžio 25 d. raštu atsakė į šių trečiųjų šalių pastabas dėl sprendimo pradėti tyrimo procedūrą: *Aqua Estate*, *Beta Forest*, *Kosto Gerovo*, Dimitaro Ivanovo Terzievo, Yavoro Ilievo Haytovo, Valentinos Angelovos Haytovos, Georgio Aleksandrovo Babevo, Marietos Tihomirovos Damyanovos, Elizabetos Petkovos Mihaylovos, Svetoslavo Petkovo Mihaylovo, BG *Land Co*, *Mirta Engineering*, *Miks* PS-OOD ir BOIL OOD.

(117) Bulgarijos valdžios institucijos pritaria šių per nagrinėjamąjį laikotarpį vykdant mainų sandorius dalyvavusių fizinių asmenų ir bendrovių pateiktoms pastaboms, būtent tai, kad mainais valstybės pagalba nebuvo suteikta, o sandoriai vykdyti valstybei palankiomis sąlygomis ir nustatant kainas, kurios buvo nemažesnės už panašaus nekilnojamojo

turto rinkos kainas. Be to, Bulgarijos valdžios institucijos palaiko minėtų privačių šalių požiūrį, kad mainų sandoriai buvo vykdyti laikantis galiojančios Bulgarijos nacionalinės teisės, t. y. Potvarkio dėl bazinių kainų ir Miškų įstatymo. Galiausiai reikėtų manyti, kad kai kuriems šiems sandoriams taikomas *de minimis* reglamentas.

5.4. BULGARIJOS ATSAKYMAI Į KOMISIJOS PRAŠYMUS PATEIKTI INFORMACIJOS, IŠSIŲSTUS VYKDANT OFICIALIĄ TYRIMO PROCEDŪRĄ

(118) Vėliau Bulgarijos valdžios institucijos atsakant į prašymus pateikti informacijos pateiktoje medžiagoje nurodė visų per nagrinėjamąjį laikotarpį įvykdytų mainų sandorių rinkos kainas – ir privačios, ir valstybinės miško žemės ([73]).

(119) Tačiau 2013 m. lapkričio 19 d. pateiktoje medžiagoje ([74]) Bulgarijos valdžios institucijos nurodė, kad yra problemų dėl jų pateiktų duomenų patikimumo. Visų pirma, 44 konstatuojamojoje dalyje pateiktos formulės tikslais Bulgarijos valdžios institucijos nurodė sąžiningą 82 (60 valstybinių ir 22 privačių) sklypų, susijusių su ginčijamais mainų sandoriais, rinkos kainą. Likusių sklypų rinkos kainą nurodė tiksliausią, kokią galėjo nurodyti, ir paminėjo, kad tai gali būti nebūtinai sąžininga rinkos vertė. Dėl likusių valstybinių sklypų, Bulgarijos valdžios institucijos paaiškino, kad kainos, kurias jos nurodė kaip rinkos kainas, faktiškai yra įvairių rūšių miško žemės sandorių kainų vidurkis. Taigi tai nebūtinai sąžininga rinkos vertė, nes nėra lygi visiškai panašių sandorių vidutinėms kainoms.

(120) Panašiai ir dėl likusių privačių sklypų, kurių vertinimo nepriklausomas ekspertas dar nebuvo atlikęs, Bulgarijos valdžios institucijos nurodė, kad tam tikrais atvejais pardavimo pažymėjimuose, kuriuos valdžios institucijos naudojo kaip nurodytos tų sklypų rinkos vertės įrodymą, nurodytos kainos buvo artimos mokesčių tikslais naudojamoms vertėms arba lygios joms. Mokesčių tikslais naudojama sklypo vertė yra ne jo rinkos vertė, bet mažiausia kaina, kurią reikia sumokėti vykdant nekilnojamojo turto sandorius, t. y. atitinkamo sklypo rinkos vertė iš esmės būtų didesnė.

(121) Nepaisydamos paminėtų dalykų Bulgarijos valdžios institucijos pabrėžė, kad jų pateikti duomenys apie rinkos kainas yra geriausias įvertis, kokį jos gali nustatyti, nes: i) Bulgarijoje nėra konkrečių taisyklių, taikytinų vertinimu nustatant miško sklypų rinkos kainas, ii) nepriklausomam ekspertui vertintojui atlikti vertinimą, kokios tų sklypų rinkos kainos būtų buvusios mainų metu, prireiktų daug laiko, iii) toks vertinimas labai brangiai kainuotų. Papildomai Bulgarijos valdžios institucijos teigė, kad nurodytos kainos bet kuriuo atveju yra artimesnės sąžiningoms rinkos kainoms negu administracinėms kainoms.

(122) Galiausiai Bulgarijos valdžios institucijos pateikė informaciją apie faktiškai naudotas 25 mainų sandorių administracines kainas ir hipotetines administracines kainas, kurios būtų buvusios gautos taikant koeficientą, nustatytą 2010 m. atnaujintame Potvarkyje dėl bazinių kainų. Pateiktas pavyzdys apėmė 25 sandorius, vykdytus 2009 ir 2008 m. (2007 m. vykdyti tik 6 sandoriai). Šios informacijos Komisija paprašė norėdama įsitikinti, kad administracinių kainų – jeigu jos būtų buvusios tinkamai atnaujintos – sistema būtų tinkama miško žemės rinkos kainoms atspindėti ir ar visais atvejais būtų gauta kaina, kuo artimesnė rinkos vertei, kaip reikalaujama vadovaujantis teismų praktika.

6. **PRIEMONĖS VERTINIMAS**

6.1. PAGALBOS BUVIMAS

(123) Pagal Sutarties 107 straipsnio 1 dalį valstybės narės arba iš jos valstybinių išteklių bet kokia forma suteikta pagalba, kuri, palaikydama tam tikras įmones arba tam tikrų prekių gamybą, iškraipo konkurenciją arba gali ją iškraipyti, yra nesuderinama su bendrąja rinka, kai ji daro poveikį valstybių narių tarpusavio prekybai.

(124) Taigi, priemonė laikoma valstybės pagalba pagal Sutarties 107 straipsnio 1 dalį, jeigu ji atitinka visas šias sąlygas: i) priemonė turi būti priskiriama valstybei ir finansuojama iš valstybinių išteklių; ii) ja turi būti suteikiamas pranašumas jos gavėjui; iii) tas pranašumas turi būti atrankus; ir iv) ta priemone turi būti iškraipoma arba gali būti iškraipyta konkurencija ir ji gali paveikti valstybių narių tarpusavio prekybą.

([73]) Bulgarija šią informaciją (dar kartą) pateikė 2014 m. sausio 21 d. e. laišku Komisijai atsiųstoje elektroninėje lentelėje (2014/032997).
([74]) Pateikta medžiaga Nr. 2013/115208.

(125) Tačiau pirmiausia taip pat būtina šiuo atveju pagalvoti, ar galimi su mainų sandoriais susiję pagalbos gavėjai yra įmonės, atitinkančios Sutarties 107 straipsnio 1 dalį. To reikia dėl to, kad, remiantis tos nuostatos formuluote, valstybės pagalbos taisyklės taikomos tik tada, kai pagalbos gavėjas yra įmonė.

(126) Europos Sąjungos Teisingumo Teismas (ETT) įmonę Sutarties 107 straipsnio 1 dalies taikymo tikslais apibrėžia kaip ekonomine veikla besiverčiantį subjektą neatsižvelgiant į jo juridinį statusą ar finansavimo būdą ([75]). Remiantis ETT, bet kokia veikla, susijusi su prekių ir paslaugų siūlymu rinkoje, yra ekonominė veikla ([76]). Subjekto priskyrimas prie įmonių kategorijos visada susijęs su tam tikra veikla. Subjektas, vykdantis tiek ekonominę, tiek neekonominę veiklą, turi būti laikomas įmone tik dėl to, kad vykdo ekonominę veiklą. Įmonė nebūtinai turi būti juridinis asmuo; pagal valstybės pagalbos taisykles fiziniai asmenys taip pat gali būti laikomi įmone, jeigu verčiasi ekonomine veikla.

(127) Turint tai omenyje reikėtų pažymėti, kad tam tikri ginčijamų mainų sandorių pagalbos gavėjai nagrinėjamuoju laikotarpiu nevykdė ekonominės veiklos, susijusios su išmainyta miško žeme, tokios veiklos jie nevykdo ir dabar. Taigi, tie pagalbos gavėjai negali būti laikomi įmonėmis pagal Sutarties 107 straipsnio 1 dalį, todėl laikoma, kad valstybės pagalba buvo nesuteikta jiems vykdant mainų sandorius su Bulgarijos valstybe.

(128) Vadinasi, likusi šio sprendimo dalis yra susijusi tik su tais ginčijamų mainų sandorių pagalbos gavėjais, kurie yra įmonės pagal Sutarties 107 straipsnio 1 dalį.

6.1.1. **Esminis žemės mainų ir naudojimo paskirties keitimo ryšys**

(129) Pirmoji Komisijos sprendime pradėti tyrimo procedūrą pareikšta abejonė buvo dėl to, ar tarp mainų sandorių ir pagalbos gavėjų gautos išmainytos žemės naudojimo paskirties keitimo yra esminis ryšys. Tai svarbu, nes, jeigu toks ryšys yra, tai turės poveikio Komisijos vertinimui, ar mainų sandoriais suteiktas ekonominis pranašumas ir kaip tą pranašumą būtų galima įvertinti skaičiais. Esminis ryšys reiškia, kad mainų sandorio šalys dar prieš įvykdant sandorį ketino po sandorio valstybinės žemės naudojimo paskirtį pakeisti iš miško žemės į žemę, kurioje leidžiamos statybos. Taigi, nors mainų sandoriams pagal Potvarkį dėl bazinių kainų apskaičiuotos administracinės kainos būtų pagrįstos dviejų miško žemės sklypų mainais, dėl vėlesnio valstybinio sklypo naudojimo paskirties pakeitimo, jeigu jis būtų planuotas nuo pat pradžių, gauto sklypo vertė galėtų būti nustatyta per maža atsižvelgiant į tai, kad ateityje tai turėtų būti žemė statyboms.

(130) Pasak Komisijos, tai, kad po ginčijamų sandorių visada – arba daugeliu atvejų – buvo pateiktas (patvirtintas) prašymas pakeisti pagalbos gavėjų gautos išmainytos miško žemės naudojimo paskirtį, kad žemė taptų žeme, kurioje leidžiamos statybos, būtų objektyvus požymis, kad tų mainų sandorių šalys nuo pat pradžių ketino po mainų pakeisti valstybinės žemės naudojimo paskirtį.

(131) Iš atsakant į sprendimą pradėti tyrimo procedūrą Bulgarijos valdžios institucijų pateiktų statistinių duomenų, patvirtinančių 38 konstatuojamojoje dalyje minimus duomenis, matyti, kad buvo pateikti 24 prašymai, susiję su nagrinėjamuoju laikotarpiu vykdytais 132 mainų sandoriais, pakeisti žemės naudojimo paskirtį, kad žemė taptų žeme, kurioje leidžiamos statybos (tai sudaro 18,2 % visų mainų), iš jų patvirtinta 15 prašymų dėl pakeitimo (tai sudaro 11,4 % visų mainų). Remdamasi tais duomenimis Komisija konstatuoja, kad daugeliu atvejų po mainų nebuvo pateiktas prašymas pakeisti žemės naudojimo paskirtį.

(132) Bet kuriuo atveju Komisija mato, kad Bulgarijos teisės aktais nustatytos dvi atskiros procedūros – atitinkamai mainų ir žemės naudojimo paskirties keitimo, ir už kiekvieną iš šių veiksmų yra atsakingos dvi atskiros ir savarankiškai viena nuo kitos veikiančios valstybinės įstaigos. Tai dar vienas požymis, kad šiuo atveju nėra esminio ryšio tarp mainų sandorių ir žemės naudojimo paskirties keitimo.

(133) Kadangi neįrodyta, kad tarp mainų sandorių ir pagalbos gavėjų gautos išmainytos žemės naudojimo paskirties keitimo būtų esminis ryšys, Komisija, vertindama, ar suteikta valstybės pagalba pagal Sutarties 107 straipsnio 1 dalį, kiekvieną šį veiksmą nagrinės atskirai.

([75]) 2000 m. rugsėjo 12 d. Sprendimo *Pavlov ir kiti*, sujungtos bylos C-180/98 iki C-184/98, Rink. p. I-6451, 74 punktas.

([76]) 1987 m. birželio 16 d. Sprendimo *Komisija prieš Italiją*, C-118/85, Rink. p. 2599, 7 punktas; 1998 m. birželio 18 d. Sprendimo *Komisija prieš Italiją*, C-35/96, Rink. p. I-3851, 36 punktas; 2000 m. rugsėjo 12 d. Sprendimo *Pavlov ir kiti*, sujungtos bylos C-180/98 iki C-184/98, Rink. p. I-6451, 75 punktas.

6.1.2. **Valstybės pagalba, susijusi su žemės naudojimo paskirties keitimu**

(134) Žemės naudojimo paskirtis – tai teisinis būdas valdžios institucijoms kontroliuoti žemės sklypo naudojimą ir plėtros jame intensyvumą. Valdžios institucijai patvirtinus žemės sklypo naudojimo paskirties keitimą, ji imasi reguliavimo veiklos ir veikia ne kaip ekonominės veiklos vykdytojas.

(135) Tik iš valstybinių išteklių tiesiogiai ar netiesiogiai suteiktas pranašumas gali būti laikomas valstybės pagalba, kaip apibrėžta Sutarties 107 straipsnyje. Remiantis ETT praktika ([77]), skirtumas tarp „valstybės narės suteiktos pagalbos“ ir „iš valstybinių išteklių“ suteiktos pagalbos nereiškia, kad bet koks valstybės suteiktas pranašumas, nepaisant to, ar jis finansuojamas iš valstybinių išteklių, yra laikomas pagalba. Tikriau, skirtumu tik siekiama į šią sąvoką įtraukti tiek tiesiogiai valstybės, tiek per tos valstybės paskirtą ar įsteigtą viešąją ar privačią įstaigą suteikiamą pranašumą.

(136) Nors valdžios institucijai patvirtinus konkretaus žemės sklypo žemės naudojimo paskirties keitimą iš miško žemės į žemę, kurioje leidžiamos statybos, gali padidėti tos žemės rinkos vertė, nereiškia, kad tuo patvirtinimu perduodami valstybiniai ištekliai pagal Sutarties 107 straipsnio 1 dalį: įvykdžius tą reguliavimo užduotį, subjektui, kurio prašymas patvirtinamas, faktiškai nepervedamos lėšos, taip pat tai nereiškia, kad atsisakoma valstybinių išteklių, nes valstybė neprivalo vykdydama tą reguliavimo užduotį imti iš paraiškų teikėjų, kurių paraiškos patenkinamos, mokesčio, apimančio visą ekonominę vertę, jų gaunamą patvirtinus jų prašymą ([78]).

(137) Atitinkamai valdžios institucijos sprendimas pakeisti konkretaus žemės sklypo žemės naudojimo paskirtį nėra valstybės pagalba pagal Sutarties 107 straipsnio 1 dalį.

6.1.3. **Pagalba vykdant mainų sandorius**

(138) Remiantis nusistovėjusia teismo praktika ([79]), valdžios institucijoms įmonei arba ekonomine veikla besiverčiančiam asmeniui parduodant žemę arba pastatus gali būti suteiktas ekonominis pranašumas, taigi ir valstybės pagalba pagal Sutarties 107 straipsnio 1 dalį, visų pirma tais atvejais, kai parduodama ne rinkos verte, t. y. kai parduodama ne ta kaina, kurią būtų nustatęs privatus investuotojas, veikiantis įprastomis konkurencinėmis sąlygomis. Tą patį galima pasakyti apie mainų sandorį, kai iš valstybės gautos valstybinės žemės vertė yra didesnė už valstybei atiduotos privačios žemės vertę.

(139) Tačiau prieš nagrinėdama, ar mainų sandoriais suteiktas ekonominis pranašumas, Komisija išnagrinės, ar likusios 126 konstatuojamojoje dalyje išdėstytos sąlygos įvykdytos, kad būtų galima nustatyti valstybės pagalbą pagal Sutarties 107 straipsnio 1 dalį.

(140) Pirma, kalbant apie priemonės siejimą su valstybės pagalba, už mainų sandorius atsakinga Žemės ūkio ir maisto ministerija arba Ministrų taryba (priklausomai nuo mainomo sklypo dydžio) ir VMA, ir visi šie subjektai yra valstybinės įstaigos. Kadangi dėl mainų sandorio perduodama valstybinė miško žemė, kurios vertė yra didesnė negu atiduodamos privačios miško žemės, vadinasi, valstybės ištekliai yra perduodami, nes Bulgarijos valstybė atsisako tam tikrų pajamų, kurias ji galėtų gauti, jeigu vykdydama tą sandorį veiktų rinkos sąlygomis.

(141) Antra, mainų sandoriai yra atrankūs, nes jie naudingi tik žemės savininkams, kurie savo privačią miško žemę iškeitė į valstybinę miško žemę.

(142) Trečia, mainų sandoriais iškraipoma konkurencija ir daromas poveikis prekybai tarp valstybių narių. Jeigu pagalbos gavėjai yra įmonės, konkrečioje rinkoje siūlančios prekes ir paslaugas, bet kokia finansinė iš mainų gaunama nauda stiprina jų padėtį, palyginti su kitomis tas pačias prekes ir paslaugas siūlančiomis ir Sąjungos vidaus prekyboje konkuruojančiomis įmonėmis ([80]). Iš tikrųjų keli mainų sandorių pagalbos gavėjai ([81]), *be visa kita*, Bulgarijos komercijos registre yra nurodę, kad ekonomikos sektoriai, kuriuose jie veikia, yra susiję su nekilnojamuoju turtu, turizmu, restoranų veikla ir apželdinimu mišku. Tie sektoriai yra atviri konkurencijai Sąjungos lygmeniu. Tai matyti

([77]) 2001 m. kovo 13 d. Sprendimas *Preussen Elektra AG*, C-379/98, Rink. p. I-2099.

([78]) Analogiškai žr. 2007 m. liepos 4 d. Sprendimo *Bouygues SA prieš Komisiją*, T-475/04, Rink. p. II-2097 108–111 ir 123 punktus, patvirtintus 2009 m. balandžio 2 d. Sprendimo *Bouygues ir Bouygues Télécom prieš Komisiją*, C-431/07 P, Rink. p. I-2665, 94–98 ir 125 punktuose.

([79]) 2010 m. gruodžio 16 d. Sprendimo *Seydaland Vereinigte Agrarbetriebe GmbH & Co. KG prieš BVVG Bodenverwertungs- und –verwatungs GmbH*, C-239/09, Rink. p. I-13083, 34 punktas ir 2010 m. rugsėjo 2 d. Sprendimo *Komisija prieš Scott*, C-290/07 P, Rink. p. I-7763, 68 punktas; 2011 m. gruodžio 13 d. Sprendimo *Konsum Nord ekonomisk förening prieš Komisiją*, T-244/08, Rink. p. II-00444, 61 punktas.

([80]) 2001 m. balandžio 4 d. Sprendimo *Friuli-Venezia Giulia*, T-288/97, Rink. p. II-1619, 41 punktas.

([81]) Be visa kita, tai pasakytina apie *All Seas Property* 2, *Aqua Estate*, *Beta Forest*, BG *Land Co*, *Ecobalkani*, MIKS ir BOIL.

ir iš informacijos, pateiktos tame pat registre, kuriame keli mainų sandorių pagalbos gavėjai ([82]) yra nurodę, kad ekonomikos sektoriai, kuriuose jie veikia, yra susiję su prekybos ir (tarptautine) komercine veikla. Dėl Bulgarijos valdžios institucijų pateikto argumento, kad bendrovės, norėdamos veikti turizmo arba statybos sektoriuose, turi būti įsiregistravusios specialiuose registruose ir kad daugelis mainų sandoriuose dalyvavusių bendrovių nebuvo įsiregistravusios tuose registruose, Komisija mano, kad Sutarties 107 straipsnio 1 dalyje apibrėžta „įmonės“ sąvoka yra objektyvi, taigi klausimas, ar įmonės siūlo prekes ir paslaugas konkrečioje rinkoje, taigi ir konkuruoja su kitomis įmonėmis bei dalyvauja Sąjungos vidaus prekyboje, turi būti sprendžiamas atsižvelgiant į tų įmonių faktiškai vykdomą veiklą, o ne į tai, ar jos atitinka tam tikrus nacionalinės teisės formalumus.

(143) Galiausiai, kalbant apie tai, ar suteiktas ekonominis pranašumas, mainų sandoriai yra susiję su (bent) dviejų miško žemės sklypų mainais tarp Bulgarijos valstybės ir privačių šalių. Norint nustatyti, ar privačios šalys dėl mainų sandorių įgijo ekonominį pranašumą, reikia įvertinti ir tarpusavyje palyginti išmainytų sklypų rinkos vertę. Jeigu dėl mainų sandorio perduodama valstybinė miško žemė, kurios vertė yra didesnė negu atiduodamos privačios miško žemės, tai privačiai šaliai bus suteiktas ekonominis pranašumas.

(144) Kaip paaiškinta 16 konstatuojamojoje dalyje, vykdant tuos mainus administracinės kainos buvo apskaičiuotos remiantis Potvarkiu dėl bazinių kainų. ETT pripažino, kad kai nacionalinėje teisėje įtvirtinamos valdžios institucijų parduodamos žemės rinkos vertės apskaičiavimo taisyklės, tam, kad šios taisyklės atitiktų Sutarties 107 straipsnį, jas taikant visais atvejais turi būti gaunama kiek įmanoma rinkos vertę atitinkanti administracinė kaina ([83]). Kadangi ši rinkos vertė yra teorinė, kainos kitimo marža, gauta palyginus su teorine kaina, bus toleruojama ([84]).

(145) Bulgarijos valdžios institucijų paprašyta pateikti informacijos apie administracines kainas, naudotas nagrinėjamuoju laikotarpiu vykdant 132 mainų sandorius, taip pat apie tų pačių sandorių rinkos kainas. Komisija Bulgarijos valdžios institucijų paprašė nustatant sklypų rinkos vertę taip pat atsižvelgti į bet kokius ankstesnius ar vėlesnius sandorius, susijusius su tais pat miško sklypais. Taigi, nors Komisija mano, kad vertinant, ar vykdant sandorius galimai buvo suteikta valstybės pagalba, išmainytų miško sklypų kilmės vieta nėra svarbi, į informaciją apie kainas, kai tik ji turėta, buvo atsižvelgta.

(146) Bulgarijos valdžios institucijos nurodė tas pačias problemas dėl duomenų, kuriuos jos galėjo pateikti apie rinkos kainas, patikimumo ([85]). Tačiau kartu jos nurodė, kad pateikta informacija yra tiksliausi rinkos kainų įverčiai ([86]). Komisija mano, kad tie duomenys yra pakankamai patikimas konkrečių sklypų realios (t. y. sąžiningos) rinkos vertės įvertis.

(147) Analizuojant duomenis paaiškėjo, kad nustatant privačių sklypų administracines kainas sistemingai buvo nustatoma per didelė konkrečios miško žemės vertė, palyginti su rinkos verte ([87]), o su valstybine miško žeme susijusi padėtis buvo kiek kitokia, nes abiem atvejais vertė buvo nustatyta per didelė ir per maža. Atitinkamai nustatant, ar pagalbos gavėjams mainų sandoriais suteiktas pranašumas, paprasčiausiai lyginant valstybinio sklypo ir privataus sklypo, į kurį ji mainoma, rinkos kainas mainų metu būtų nepakankamai atsižvelgta į tai, kad pastaroji buvo sistemingai per brangiai įvertinama. Todėl Komisija nustatė formulę, kurią taikant mainais suteiktam pranašumui tinkamai įvertinti atsižvelgiama į administracines kainas, naudotas per pirmą sandorį. Taikant tą formulę, kuri nustatyta jau sprendime pradėti tyrimo procedūrą, reikia apskaičiuoti šias sumas:

i) privataus miško žemės sklypo tikrosios rinkos kainos ir to sklypo administracinės kainos, nustatytos pagal Potvarkį dėl bazinių kainų, skirtumą;

ii) valstybinio miško žemės sklypo tikrosios rinkos kainos ir to sklypo administracinės kainos, nustatytos pagal Potvarkį dėl bazinių kainų, skirtumą.

([82]) Tai pasakytina, pavyzdžiui, apie *Izgrev*, *Liteks Comers*, LM *Impex* ir VNG *Confort*.
([83]) Pirmiau cituoto 2010 m. gruodžio 16 d. Sprendimo *Seydaland*, C-239/09, 35 punktas. Taip pat žr. 2012 m. gruodžio 19 d. Komisijos sprendimą dėl Bylos SA.33167 dėl siūlomo alternatyvaus Vokietijos žemės ūkio ir miško žemės, parduodamos viešosios agentūros BVVG, vertinimo (OL C 43, 2013 2 15, p. 7).
([84]) Analogiškai žr. Komisijos komunikato dėl valstybės pagalbos elementų valdžios institucijoms parduodant žemę ir pastatus II antraštinės dalies 2 punkto b papunktį (OL C 209, 1997 7 10, p. 3).
([85]) 2013 m. lapkričio 19 d. raštas; pateikta medžiaga Nr. 2013/115208.
([86]) Šis klausimas ir Bulgarijos argumentai išsamiai aprašyti 5.4 skirsnyje.
([87]) Nustatyta per maža arba per didelė vertė, palyginti su Bulgarijos valdžios institucijomis pateikta konkretaus sklypo rinkos kaina.

Būtų laikoma, kad suteiktas pranašumas, jeigu iš pagal ii punktą gautos vertės atėmus pagal i punktą gautą vertę būtų gautas teigiamas dydis.

Tačiau, nustatant, ar mainų sandoriu suteiktas pranašumas, reikėtų atsižvelgti į bet kokią piniginę kompensaciją, vienos šalies sumokėtą kitai šaliai padengiant dviejų mainų sandorio sklypų administracinių kainų skirtumą.

(148) Taikydama šią formulę Bulgarijos valdžios institucijų pateiktiems duomenims apie išmainytų miško žemės sklypų sąžiningas rinkos vertes ir administracines kainas, Komisija konstatuoja, kad beveik 80 % mainų sandorių, vykdytų nagrinėjamuoju laikotarpiu, jų dalyviams buvo suteiktas pranašumas, kaip parodyta 4 lentelėje.

4 lentelė

Mainams naudotų administracinių kainų ir Bulgarijos valdžios institucijų pateiktų rinkos kainų palyginimas

Mainų sandoriai	2007 m.	2008 m.	2009 m.	Iš viso
Suteiktas pranašumas (atvejų skaičius)	18	48	38	**104**
Procentinė visų mainų dalis	*78 %*	*77 %*	*81 %*	***79 %***
Įvykdytų mainų skaičius	23	62	47	**132**

(149) Iš pirmiau pateiktų duomenų matyti, kad administracinės kainos, nustatytos mainų sandorių tikslais pagal Potvarkį dėl bazinių kainų, nepakankamai atspindi tikrąją tų miško sklypų rinkos vertę.

(150) Toks ginčijamiems mainų sandoriams naudojamų administracinių kainų ir sklypų rinkos kainų neatitikimas atsiranda, viena vertus, dėl to, kad pagrindinė pagal Potvarkį dėl bazinių kainų taikoma metodika nepakankamai atspindi kriterijus, kurie rinkos dalyviui būtų svarbūs vertinant mainomus miško žemės sklypus, be to, jiems netaikomas tinkamas svorinis koeficientas. Pirma, vidutinė Potvarkio dėl bazinių kainų 1 priede nurodyta žemės vertė pagal žemės, kurioje tapačios sąlygos augalams augti, kategorijas, naudojama nustatant bazinę žemės vertę (žr. 18 konstatuojamąją dalį), turėjo būti nustatyta remiantis bazinėmis rinkos kainomis arba valstybinių miškų apskaita, bet iš tikrųjų ją nustatė ekspertai, remdamiesi nedideliu skaičiumi rinkos šaltinių.

(151) Antra, koeficientai ir vertės padidėjimo sumos, naudotos siekiant atsižvelgti į tam tikrus miško žemės požymius, kai skaičiuojama bazinė tos žemės vertė, aprašyti 18 ir 26 konstatuojamosiose dalyse, labiau yra administracinis supaprastinimas negu siekis tiksliai išmatuoti ekonominę vertę, kurią panašioje vietoje esantis hipotetinis rinkos dalyvis nustatytų tokiems požymiams. Iš tikrųjų Bulgarijos valdžios institucijos pateikė ekonominių duomenų tų potvarkyje nustatytų koeficientų ir vertės padidėjimo sumų dydžiui pagrįsti.

(152) Kita vertus, net jeigu taikant Potvarkyje dėl bazinių kainų nustatytą metodiką pradžioje buvo gautos mainomos miško žemės rinkos kainos, *quod non*, vidutinės kainos, koeficientai ir vertės padidėjimo sumos per nagrinėjamąjį laikotarpį nebuvo nė karto atnaujintos, kad tinkamai atspindėtų vėlesnį rinkos kainų svyravimą. Remiantis teismo praktika ([88]), kai žemės kainos labai kyla, taikant administracinius valdžios institucijų parduodamos žemės kainos skaičiavimo metodus tos kainos turi būti nuolat atnaujinamos, kad pirkėjo faktiškai mokama žemės kaina kiek įmanoma atitiktų tos žemės rinkos kainą. Per preliminaraus tyrimo etapą Bulgarijos valdžios institucijos paaiškino, kad, pagal Potvarkio dėl bazinių kainų 7 straipsnio 1 dalį ir 32 straipsnį, tame potvarkyje nustatyti koeficientai, taikomi skaičiuojant administracines kainas, turėjo būti atnaujinami kasmet. Be to, remiantis Bulgarijos valdžios institucijų pateikta medžiaga, per nagrinėjamąjį laikotarpį miško žemės kainos labai kilo. Nepaisant to, per tą laikotarpį kainos nebuvo atnaujintos, kaip numatyta tame potvarkyje. Bulgarijos valdžios institucijos 2010 m. atsižvelgdamos į naujausius rinkos pokyčius atnaujino tik vidutines kainas, koeficientus ir vertės padidėjimo sumas, naudotas nustatant administracines kainas.

([88]) Pirmiau cituoto 2010 m. gruodžio 16 d. Sprendimo *Seydaland*, C-239/09, 54 punktas.

(153) Atitinkamai Komisija konstatuoja, kad mainų sandoriais ekonominis pranašumas žemės mainų pagalbos gavėjams suteiktas tais atvejais, kai naudotos administracinės kainos neatitiko mainomos žemės rinkos kainos.

6.1.4. ***De minimis*** **pagalba**

(154) Galiausiai paminėtina, kad tais atvejais, kai individualiems mainų sandorių pagalbos gavėjams suteiktas pranašumas neviršijo Komisijos reglamente (ES) Nr. 1407/2013 ([89]) nurodytų ribų, tas pranašumas nelaikomas valstybės pagalba, taigi nedraudžiamas pagal Sutarties 107 straipsnio 1 dalį, jeigu įvykdomos visos tame reglamente nustatytos sąlygos.

(155) Remiantis Bulgarijos valdžios institucijų pateiktais kiekybiniais duomenimis, atrodytų, kad daugeliu atvejų ([90]) mainų sandorių dalyvių gauta pagalbos suma yra mažesnė negu 200 000 EUR *de minimis* riba.

6.1.5. **Išvada dėl pagalbos buvimo**

(156) Atsižvelgdama į tai, kas pasakyta, Komisija konstatuoja, kad nagrinėjamuoju laikotarpiu Bulgarijos valdžios institucijų vykdyti mainai valstybės pagalba pagal Sutarties 107 straipsnio 1 dalį yra tais atvejais, kai to sandorio šalis yra įmonė pagal tas nuostatas, sandoriams naudotos administracinės kainos neatitinka rinkos kainų ir neįvykdytos Reglamente (EB) Nr. 1407/2013 išdėstytos *de minimis* sąlygos.

6.2. PRIEMONĖS TEISĖTUMAS

(157) Bulgarijos Respublika, nepranešusi apie tuos mainų sandorius prieš juos įvykdydama, nevykdė Sutarties 108 straipsnio 3 dalyje nustatytos prievolės. Taigi tie mainų sandoriai yra neteisėtai suteikta valstybės pagalba.

6.3. PAGALBOS SUDERINAMUMAS

(158) Nors Bulgarijos valdžios institucijų buvo prašyta pateikti informacijos apie galimą tų mainų sandorių suderinamumą su vidaus rinka, jos laikėsi savo argumentų, kad tie mainai nedaro poveikio Sąjungos vidaus prekybai ir, vadinasi, nėra valstybės pagalba pagal Sutarties 107 straipsnio 1 dalį.

(159) Šiuo atžvilgiu Komisija pažymi, kad pagalbos suderinamumo su vidaus rinka, nukrypstant nuo Sutarties 107 straipsnio 1 dalies, našta iš esmės tenka atitinkamai valstybei narei, ir ji turi įrodyti, kad nukrypti leidžiančios nuostatos sąlygos įvykdytos ([91]).

(160) Bet kuriuo atveju Komisija pažymi, jog nepanašu, kad būtų kokių nors *prima facie* priežasčių manyti, kad mainų sandoriai yra suderinami su vidaus rinka – nei remiantis tiesiogiai Sutarties 107 straipsnio 3 dalies a ir c punktais, nei tomis nuostatomis pagrįstomis gairėmis.

(161) Taigi, Bendrijos valstybės pagalbos žemės ūkio ir miškų sektoriuose gairės (Miškų sektoriaus gairės) negali būti naudojamos kaip mainų sistemos suderinamumo pagrindas, nes jos taikomos tik gyviems medžiams ir jų natūraliai aplinkai miškuose ir kitoje miškingoje žemėje, įskaitant priemones, kuriomis palaikomos ir gerinamos ekologinės ir apsauginės miškų funkcijos, ir priemones, kuriomis skatinama miškų poilsinė paskirtis ir socialiniai bei kultūrinai

([89]) 2013 m. gruodžio 18 d. Komisijos reglamentas (ES) Nr. 1407/2013 dėl Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 107 ir 108 straipsnių taikymo *de minimis* pagalbai (OL L 352, 2013 12 24, p. 1). *De minimis* reglamentą Komisija priėmė pagal Tarybos reglamento (EB) Nr. 994/98 (OL L 142, 1998 5 14, p. 1) su pakeitimais, padarytais Reglamentu (ES) Nr. 733/2013 (OL L 204, 2013 7 31, p. 11), 2 straipsnį.

([90]) Remiantis pirminiais Komisijos atliktais Bulgarijos valdžios institucijų pateiktų kokybinių duomenų skaičiavimais, atrodytų, kad tik 45-iais iš 104 atvejų dėl mainų privačiai šaliai suteiktas pranašumas ir tas pranašumas buvo didesnis už *de minimis ribą*. Tačiau atliekant šiuos skaičiavimus nebuvo išbraukti atvejai, kad mainų pagalbos gavėjas buvo ne įmonė (tai sumažintų su pagalba susijusių mainų skaičių), taip pat nebuvo [atsižvelgta į tuos atvejus, kai tas pats pagalbos gavėjas dalyvavo keliuose mainų sandoriuose ir bendras pranašumas buvo didesnis negu 200 000 EUR (su pagalba susijusių mainų skaičius padidėja). Bulgarijos institucijos, rengdamosi susigrąžinti lėšas, turėtų atlikti tikslesnius skaičiavimus.

([91]) 2007 m. rugsėjo 12 d. Sprendimo *Olympiaki Aeroporia Ypiresies prieš Komisiją*, T-68/03, Rink. p. II-2911, 34 punktas.

aspektai. Be to, išlaidos, padengtos vykdant mainus suteikta pagalba, nedera su pagalbos skyrimo kriterijus atitinkančių išlaidų apibrėžtimi Miškų sektoriaus gairėse ([92]), nes privačioms šalims nei įstatymais nei sutartimis nenustatytos prievolės per mainus gautą žemę naudoti kaip draustinį. Priešingai, visos šalys turi teisę prašyti pakeisti miško žemės naudojimo paskirtį ir paversti ją žeme statyboms, o kelios šalys taip ir padarė.

(162) Suderinamumo pagrindu negali būti ir 2007–2013 m. nacionalinės regioninės pagalbos teikimo gairės. Komisija pažymi, kad šiuo atžvilgiu Bulgarijos valdžios institucijos ėmėsi mainų ne tam, kad konkrečiai prisidėtų prie regioninės plėtros. Be to, pagalbos skyrimo kriterijus atitinkančios išlaidos buvo neapibrėžtos, taip pat buvo nenustatyta, kaip būtų kontroliuojamas skatinamasis pagalbos poveikis ir kaip būtų užtikrinta, kad būtų taikomos viršutinės regioninės pagalbos ribos.

(163) Galiausiai per diskusijas iki sprendimo pradėti tyrimo procedūrą priėmimo Bulgarijos valdžios institucijos teigė, kad mainais siekta viešosios politikos tikslo sutelkti miško žemės nuosavybę. Bet jeigu būtų galima nustatyti, kad miško žemės sutelkimas yra bendro intereso tikslas, *quod non*, Bulgarijos valdžios institucijos neįrodė, kad suteikta pagalba buvo būtina šiam tikslui pasiekti, taip pat neįrodė, kad buvo pasirinktos tinkamiausios priemonės.

(164) Jos taip pat neįrodė, jog pasirinktomis priemonėmis buvo užtikrinta, kad pagalbos būtų suteikta tik tiek, kiek yra būtina privačias šalis paskatinti dalyvauti mainų sandoriuose. Tai, be visa kita, akivaizdu iš to, kad administracinės kainos, nustatytos taikant nurodytą metodiką, labai svyravo. Lyginant su rinkos kainomis, kurias pateikė Bulgarijos valdžios institucijos, šios administracinės kainos nėra sistemingai panašia procentine dalimi didesnės arba mažesnės už rinkos kainas. Jeigu pavyzdžiu imami 2007 m. sandoriai, privačių sklypų rinkos kainų ir administracinių kainų skirtumas svyravo nuo −503,97 iki +89,91 % ([93])

(165) Galiausiai Bulgarijos valdžios institucijos neįrodė, kad mainų sandoriais konkurencija nebuvo iškraipyta tiek, kad prieštarautų bendram interesui. Atitinkamai mainų sandorių negalima laikyti suderinamais su vidaus rinka tiesiogiai pagal Sutarties 107 straipsnio 3 dalies c punktą.

(166) Taigi, Komisija konstatuoja, kad vykdant mainų sandorius suteikta pagalba negali būti laikoma suderinama su vidaus rinka.

7. **SUSIGRĄŽINIMAS**

(167) Reglamento (EB) Nr. 659/1999 14 straipsnio 1 dalyje nurodyta, kad, jeigu neteisėtai suteikta valstybės pagalba pripažįstama nesuderinama su bendrąja rinka, pagalbą reikia susigrąžinti iš jos gavėjų, nebent tai prieštarautų bendrajam teisės principui. To reglamento 14 straipsnio 2 dalyje nustatyta, kad pagalba turi būti susigrąžinta, įskaitant palūkanas nuo neteisėtos pagalbos patekimo pas pagalbos gavėją dienos iki veiksmingo jos susigrąžinimo dienos. Galiausiai to reglamento 14 straipsnio 3 dalyje teigiama, kad pagalba išieškoma nedelsiant ir pagal atitinkamos valstybės narės nacionalinę teisę nustatytas procedūras, jeigu jos leidžia nedelsiant ir veiksmingai įvykdyti Komisijos sprendimą.

(168) Susigrąžinimo tikslas būna pasiektas, kai konkrečią neteisėtą pagalbą gavusios įmonės ją grąžina kartu su atitinkamomis palūkanomis. Sugrąžindamas pagalbą gavėjas netenka turėto pranašumo prieš savo konkurentus rinkoje ir atkuriama prieš pagalbos išmokėjimą buvusi padėtis ([94]). Nors valstybės narės gali pasirinkti, kokiais būdais vykdys savo prievolę susigrąžinti neteisėtą pagalbą, pasirinktos priemonės negali daryti neigiamo poveikio Sąjungos teisės taikymo sričiai ir veiksmingumui. Valstybė narė susigrąžinimo prievolę gali įvykdyti tik tuo atveju, jeigu pasirinkti būdai tinka atkurti įprastas konkurencijos sąlygas, kurios buvo iškraipytos suteikus neteisėtą pagalbą, ir dera su atitinkamomis Sąjungos teisės nuostatomis ([95]).

([92]) Miškų sektoriaus gairių 175 punkto g papunktyje pagalbos skyrimo kriterijus atitinkančios išlaidos apibrėžtos taip: „miškų ūkio naudmenų, naudojamų arba naudotinų draustiniais, pardavimo išlaidos. Aptariamuosiuose miškuose gamtos apsauga turi būti visiškai ir ilgam užtikrinta įstatymais arba sutartimis.“ Kitos Miškų sektoriaus gairių 175 punkte apibrėžtų pagalbos skyrimo kriterijus atitinkančių išlaidų kategorijos šiuo atveju netinka.

([93]) Valstybinės miško žemės rinkos kainos ir administracinės kainos skirtumas svyruoja nuo −6 130,00 iki +74,98 % Tačiau pažymėtina, kad administracinė tokių sklypų kaina didesnė už jų rinkos kainą buvo tik 2-iem atvejais iš 23.

([94]) 2002 m. rugsėjo 19 d. Sprendimo *Vokietija prieš Komisiją*, C-277/00, Rink. p. I-11695, 74–76 punktai.

([95]) Pirmiau cituotas 2002 m. gruodžio 12 d. Sprendimas *Vokietija prieš Komisiją*, C-209/00, Rink. p. I-11695, 57–58 punktai.

(169) Taigi, atsižvelgiant į tai, kad buvo nustatyta, jog Bulgarijos Respublika mainų sandoriais neteisėtai suteikė valstybės pagalbą, tą pagalbą turi būti reikalaujama susigrąžinti iš tų sandorių dalyvių.

7.1. PAGALBOS GAVĖJŲ, IŠ KURIŲ TURI BŪTI SUSIGRĄŽINTA PAGALBA, NUSTATYMAS

(170) Neteisėta ir nesuderinama pagalba turi būti susigrąžinta iš įmonių, kurios faktiškai turėjo iš to naudos ([96]). Tačiau, kai Komisija negali pačiame sprendime nustatyti visų įmonių, kurios gavo neteisėtą ir nesuderinamą pagalbą, tai pradėdama įgyvendinimo procesą turi padaryti susijusi valstybė narė, kuri turi nagrinėti kiekvienos susijusios įmonės padėtį atskirai ([97]).

(171) Šiuo atveju galimi nesuderinamos valstybės pagalbos gavėjai yra tie fiziniai ir juridiniai asmenys, kurie dalyvavo 132 mainų sandoriuose, per nagrinėjamąjį laikotarpį vykdytuose su Bulgarijos valstybės institucijomis. Bulgarijos valdžios institucijos iš šios grupės turėtų atimti tuos fizinius ir juridinius asmenis, kurie nėra „įmonės“ pagal Sutarties 107 straipsnio 1 dalį, taip pat tuos asmenis, kurių dėl mainų sandorių įgytas visas pranašumas nebuvo didesnis už *De minimis* reglamente nustatytas ribas, jeigu tik tie sandoriai taip pat atitinka kitas tame reglamente nustatytas sąlygas. Likę mainų sandoriuose dalyvavę fiziniai ir juridiniai asmenys turėtų būti laikomi neteisėtai suteiktos valstybės pagalbos gavėjais ir iš jų Bulgarijos valdžios institucijos turi susigrąžinti dėl tų sandorių įgytą pranašumą.

7.2. KIEKYBINIS PAGALBOS VERTINIMAS

(172) Iš Komisijos teisės aktais nereikalaujama nustatyti tikslią susigrąžintiną sumą, ypač, kai jai trūksta duomenų tam padaryti. Užtenka į Komisijos sprendimą įtraukti informaciją, kuria remdamasi valstybė narė galės be per didelio sunkumo nustatyti susigrąžintiną sumą ([98]).

(173) Kaip paaiškinta 147 konstatuojamojoje dalyje, Komisija mano, kad nustatydama nesuderinamos pagalbos, susigrąžintinos iš kiekvieno pagalbos gavėjo, sumą valstybė narė išeities tašku turėtų naudoti šią metodiką:

i) nustatyti privataus miško žemės sklypo tikrosios rinkos kainos ir to sklypo administracinės kainos, nustatytos pagal Potvarkį dėl bazinių kainų, skirtumą;

ii) nustatyti valstybinio miško žemės sklypo tikrosios rinkos kainos ir to sklypo administracinės kainos, nustatytos pagal Potvarkį dėl bazinių kainų, skirtumą.

Pradinė dėl mainų sandorių gauta valstybės pagalbos suma yra lygi pagal ii punktą gaunamai vertei, iš kurios atimama pagal i punktą gaunama vertė.

Ši pradinė suma turėtų būti koreguojama tais atvejais, kai didesnės administracinės vertės valstybinės žemės sklypai buvo išmainyti į mažesnės administracinės vertės privačios žemės sklypus. Pasak Bulgarijos valdžios institucijų, tais atvejais pagalbos gavėjas valstybei turėjo sumokėti kompensaciją, padengiančią tų sklypų vertės skirtumą. Taigi, pradinė pagalbos suma turėtų būti sumažinta kompensacijos, kurią pagalbos gavėjas sumokėjo Bulgarijos valdžios institucijoms, suma. Bulgarijos valdžios institucijos iš to pagalbos gavėjo turėtų susigrąžinti gautą sumą, kad panaikintų mainų sandoriais suteiktą pranašumą.

(174) Nustatant susijusių sklypų rinkos kainas, reikėtų visiškai atspindėti ekonominę tos žemės vertę mainų metu. Iš Bulgarijos valdžios institucijų 2008 m. rugpjūčio 29 d. pateiktos informacijos matyti, kad tam tikrais atvejais valstybei priklausančiuose miško žemės sklypuose iki mainų jau buvo pastatyti pastatai ir infrastruktūra, nors

([96]) 1991 m. gegužės 19 d. Sprendimo *Italija prieš Komisiją*, C-303/88, Rink. p. I-1433, 57 punktas; 2004 m. rugsėjo 19 d. Sprendimo *Vokietija prieš Komisiją* (SMI), C-277/00, Rink. p. I-3925, 75 punktas.

([97]) 2002 m. gegužės 19 d. Sprendimo *Italija prieš Komisiją*, C-310/99, Rink. p. I-2289, 91 punktas.

([98]) 2000 m. spalio 12 d. Sprendimo *Ispanija prieš Komisiją*, C-480/98, Rink. p. I-8717, 25 punktas ir 1988 m. vasario 2 d. Sprendimas *Kwekerij van der Kooy BV ir kiti prieš Komisiją*, sujungtos bylos C-67/85, C-68/85 ir C-70/85, Rink. p. 219.

sklypas anksčiau nebuvo perklasifikuotas į žemę, kurioje leidžiamos statybos. Tokiais atvejais Komisija dažnai laikosi nuomonės, kad tokių pastatų ir (arba) infrastruktūros vertė taip pat turėtų būti visiškai atspindėta nustatant sklypo rinkos vertę.

(175) Komisija pažymi, kad mainų metu Bulgarijos valdžios institucijos ([99]) jau turėjo informaciją apie administracines kainas, naudotas sudarant mainų sandorius, taip pat visas su tais sandoriais susijusių sklypų rinkos kainas, taigi Bulgarijos valdžios institucijoms neturėtų būti per daug sunku nustatyti susigrąžintinas sumas taikant 173 konstatuojamojoje dalyje aprašytą metodiką ([100]).

(176) Tačiau tais atvejais, kai Bulgarijos valdžios institucijoms gali kilti teisėtas susirūpinimas, kad metodika negali būti įgyvendinama arba ją taikant gaunama suma, kuri akivaizdžiai neatitinka pagalbos gavėjų gautos pagalbos sumos, jos gali nuspręsti pasitelkdamos nepriklausomą ekspertą, turintį kvalifikaciją atlikti tokius vertinimus ir pasirinktą skelbiant viešą konkursą, atlikti išmainytų sklypų rinkos kainų, buvusių sudarant sandorius, vertinimą. Nustatant to eksperto parinkimo procedūrą, net tais atvejais, kai sutarties vertė nėra didesnė už Sąjungos viešųjų pirkimų direktyvose nustatytas ribas, reikėtų laikytis skaidrumo ir vienodo požiūrio principų. Visų pirma, konkursas turi būti: i) tinkamai reklamuojamas; ii) pagrįstas objektyviais iš anksto žinomais atrankos kriterijais; ir iii) apimti informaciją, kad, po išankstinės atrankos etapo, galutinis sprendimas bus priimtas dalyvaujant Komisijos tarnybų atstovams. Tais išskirtiniais atvejais Bulgarijos valdžios institucijos privalo: i) nurodyti atitinkamą (-us) plotą (-us), ii) pateikti pagrindimą, kodėl tuo konkrečiu atveju reikia nepriklausomo eksperto vertinimo; ir iii) Komisijai pateikti pasiūlymą dėl nepriklausomo eksperto (atrinkto viešo konkurso tvarka), kurio kandidatūrai turi pritarti ir Komisija, ir Bulgarijos Respublika.

(177) Galiausiai, kadangi susigrąžinimo tikslas yra atkurti iki mainų sandorių įvykdymo dienos buvusią padėtį, Komisija mano, kad, atsižvelgiant į išskirtinį mainų susitarimų, susijusių su komercinėms reikmėms nenaudota miško žeme, pobūdį, Bulgarijos Respublika įvykdytų savo prievolę susigrąžinti neteisėtai suteiktą pagalbą panaikindama mainų sandorius ir atmainydama atitinkamus sklypus. Tačiau tuo būtų užtikrintas tik tinkamas susigrąžinimas, kai ir dėl valstybinės, ir dėl privačios miško žemės nuo mainų sandorio dienos nepadaryta jokių materialių pakeitimų. Tokiais atvejais Komisija apie atitinkamus sklypus turi būti informuota per du mėnesius nuo pranešimo apie šį sprendimą Bulgarijos Respublikai dienos, atitinkami mainai turi būti panaikinti ir įrodymai apie panaikinimo veiksmus turėtų būti pateikti per keturis mėnesius nuo pranešimo apie šį sprendimą dienos.

(178) Visais atvejais, kai reikia atlikti susigrąžinimą, tas susigrąžinimas turi įsigalioti nuo to laiko, kai pagalbos gavėjams ėmė kauptis pranašumas, t. y. nuo teisės akto, kuriuo pagalbos gavėjams suteikta teisė savo privačios miško žemės sklypus išmainyti į valstybinės miško žemės sklypus, datos.

(179) Į grąžintinas sumas įskaičiuojamos palūkanos, susidariusios nuo tos dienos, kai pagalbos gavėjai pradėjo naudotis pagalba, iki tos pagalbos faktinio susigrąžinimo dienos. Palūkanos turėtų būti skaičiuojamos nuo pagrindinės sumos ir susikaupusių palūkanų pagal Komisijos reglamento (EB) Nr. 794/2004 ([101]) V skyrių ir Komisijos reglamentą (EB) Nr. 271/2008 ([102]), kuriuo iš dalies keičiamas Reglamentas (EB) Nr. 794/2004.

(180) Valstybės pagalbos sumų susigrąžinimo iš pavienių pagalbos gavėjų tvarkaraštis turėtų kuo labiau atitikti nurodytąjį pranešime apie susigrąžinimą ([103]). Nė vienu atveju galutiniai terminai neturėtų būti ilgesni, negu nustatyta 5 lentelėje.

([99]) Bulgarija šią informaciją pateikė 2014 m. sausio 21 d. e. laišku Komisijai atsiųstoje elektroninėje lentelėje (toliau – pateikta medžiaga Nr. 2014/032997).

([100]) T. y. pateiktoje medžiagoje Nr. 2014/032997 nurodyta pagal i punktą gaunama miško sklypo rinkos kaina ir pagal ii punktą gaunama miško sklypo administracinė kaina, nustatyta taikant Potvarkį dėl bazinių kainų, ir veiksmingai naudota sudarant mainų sandorius.

([101]) 2004 m. balandžio 21 d. Komisijos reglamentas (EB) Nr. 794/2004, įgyvendinantis Tarybos reglamentą (EB) Nr. 659/1999, nustatantį išsamias EB sutarties 93 straipsnio taikymo taisykles (OL L 140, 2004 4 30, p. 1).

([102]) 2008 m. sausio 30 d. Komisijos reglamentas (EB) Nr. 271/2008 iš dalies keičiantis Reglamentą (EB) Nr. 794/2004, įgyvendinantį Tarybos reglamentą (EB) Nr. 659/1999, nustatantį išsamias EB sutarties 93 straipsnio taikymo taisykles (OL L 82, 2008 3 25, p. 1).

([103]) Komisijos pranešimas dėl veiksmingo Komisijos sprendimų, kuriais valstybėms narėms nurodoma susigrąžinti neteisėtą ir nesuderinamą valstybės pagalbą, įgyvendinimo (OL C 272, 2007 11 15, p. 4).

5 lentelė

Susigrąžinimo tvarkaraštis

Laikas	Veiksmas
1. Per **du mėnesius** nuo pranešimo apie šį sprendimą Bulgarijos Respublikai:	Bulgarijos Respublika privalo Komisiją informuoti apie priemones, planuojamas arba vykdomas šiam sprendimui įgyvendinti, visų pirma: i) pateikti Komisijai visų su grąžinimu susijusių mainų sąrašą, nurodant šią informaciją; — mainomų privataus ir valstybinio miško sklypų administracines ir rinkos kainas (remiantis informacija, Bulgarijos valdžios institucijų pateikta medžiagoje Nr. 2014/032997), informaciją apie papildomai sumokėtas kompensacijas, susijusias su kiekvienu sandoriu, ir gautą valstybės pagalbos sumą, kurią reikia susigrąžinti; — kiekvieną sandorį sudariusios privačios šalies vardą, pavardę arba pavadinimą ir priežastis, dėl kurių šis pagalbos gavėjas laikomas arba nelaikomas įmone; ii) nurodyti atvejus, kuriais susigrąžinimas bus vykdomas remiantis eksperto įvertintomis miško sklypų rinkos kainomis, buvusiomis vykdant mainus 176 konstatuojamoji dalis); iii) nurodyti atvejus, kuriais susigrąžinimas bus vykdomas panaikinant mainų sandorius 177 konstatuojamoji dalis).
2. Per **keturis mėnesius** nuo pranešimo apie šį sprendimą Bulgarijos Respublikai:	dėl 1 punkto ii papunktyje nurodytų sklypų, Bulgarijos Respublika turėtų būti paskyrusi nepriklausomą ekspertą šių sklypų vertinimui atlikti. Tas ekspertas turėtų būti išrinktas atviro konkurso tvarka ir paskirtas susitarus su Komisija, kuriai Bulgarijos Respublika prieš tai pateikia pasiūlymą.
3. Per **septynis mėnesius** nuo pranešimo apie šį sprendimą Bulgarijos Respublikai:	Bulgarijos Respublika Komisijai turėtų pateikti nepriklausomo eksperto atlikto 1 punkto ii papunktyje nurodytų sklypų vertinimo ataskaitą.
4. Per **aštuonis mėnesius** nuo pranešimo apie šį sprendimą Bulgarijos Respublikai:	Bulgarijos Respublika visiems pagalbos gavėjams turėtų būti nusiuntusi vykdomuosius raštus sumoms išieškoti, kuriuose nurodomos tikslios susigrąžintinos pagalbos sumos.
5. Per **dvylika mėnesių** nuo pranešimo apie šį sprendimą Bulgarijos Respublikai:	Bulgarijos Respublika turi būti įvykdžiusi susigrąžinimą visų atitinkamų mainų sandorių atžvilgiu.

PRIĖMĖ ŠĮ SPRENDIMĄ:

1 straipsnis

Valstybės pagalba, suteikta įmonėms 2007 m. sausio 1 d.–2009 m. sausio 27 d. valstybinės miško žemės ir privačios miško žemės mainų sandoriais, Bulgarijos Respublikos neteisėtai vykdytais pažeidžiant Sutarties 108 straipsnio 3 dalį, yra nesuderinama su vidaus rinka.

2 straipsnis

Individuali pagalba, suteikta šio sprendimo 1 straipsnyje nurodytais sandoriais, nėra pagalba, jeigu teikimo metu ji atitiko Reglamento (EB) Nr. 994/98 2 straipsniu remiantis priimto ir tuo metu taikomo reglamento sąlygas.

3 straipsnis

1 straipsnyje nurodytais mainų sandoriais suteikta individuali pagalba, kuri jos suteikimo metu atitiko sąlygas, nustatytas reglamente, priimtame pagal Reglamento (EB) Nr. 994/98 1 straipsnį, arba pagal bet kurią kitą patvirtintą pagalbos schemą, yra suderinama su vidaus rinka, iki didžiausio pagalbos intensyvumo, taikomo tai pagalbos rūšiai.

4 straipsnis

1. Bulgarijos Respublika iš pagalbos gavėjų susigrąžina nesuderinamą pagalbą, suteiktą pagal 1 straipsnį.

2. Nukrypstant nuo 1 dalies, nesuderinama pagalba iš pagalbos gavėjų gali būti susigrąžinta mainų sandorius panaikinant, kai su sandoriu susijusioje valstybinėje ir privačioje miško žemėje nuo to sandorio datos nebuvo padaryta jokių materialių pakeitimų.

3. Į grąžintinas sumas įskaičiuojamos palūkanos, susidariusios nuo tos dienos, kai pagalbos gavėjai pradėjo naudotis pagalba, iki tos pagalbos susigrąžinimo dienos.

4. Palūkanos skaičiuojamos nuo pagrindinės sumos ir susikaupusių palūkanų pagal Reglamento (EB) Nr. 794/2004 V skyrių ir Reglamentą (EB) Nr. 271/2008.

5. Bulgarijos Respublika nuo šio sprendimo priėmimo dienos panaikina visus dar neatliktus pagalbos pagal 1 straipsnyje nurodytus mainų sandorius mokėjimus.

5 straipsnis

1. 1 straipsnyje minima pagalba, suteikta pagal 1 straipsnyje nurodytą schemą, turi būti susigrąžinta nedelsiant ir veiksmingai.

2. Bulgarijos Respublika užtikrina, kad šis sprendimas būtų įgyvendintas per dvylika mėnesių nuo jo paskelbimo dienos.

6 straipsnis

1. Per keturis mėnesius nuo pranešimo apie šį sprendimą Bulgarijos Respublika Komisijai pateikia šią informaciją:

a) visų mainų sandorių sąrašą, nurodant šią informaciją:

   — mainomų privačių ir valstybinių miško sklypų administracines ir rinkos kainas, informaciją apie papildomai sumokėtas kompensacijas, susijusias su kiekvienu sandoriu, ir gautą valstybės pagalbos sumą;

   — kiekvieną sandorį sudariusios privačios šalies, t. y. pagalbos gavėjo, vardą, pavardę arba pavadinimą ir priežastis, dėl kurių ši šalis laikoma arba nelaikoma įmone.

b) nurodyti atvejus, kuriais susigrąžinimas bus vykdomas remiantis rinkos kainomis, buvusiomis vykdant mainų sandorius, Bulgarijos Respublikos nurodytus medžiagoje Nr. 2014/032997;

c) nurodyti atvejus, kai susigrąžinimas bus vykdymas panaikinant mainų sandorius;

d) nurodyti atvejus, kai susigrąžinimas bus vykdomas remiantis nepriklausomo eksperto vertintojo nustatytomis sumomis, ir pateikti dokumentus, kuriais įrodoma, kad toks nepriklausomas ekspertas, išrinktas konkurso būdu ir gavus Komisijos sutikimą, buvo paskirtas.

2. Per aštuonis mėnesius nuo pranešimo apie šį sprendimą Bulgarijos Respublika Komisijai pateikia šią informaciją:

a) pagalbos gavėjų, gavusių pagalbą 1 straipsnyje nurodytais mainų sandoriais, sąrašą ir bendrą kiekvieno iš jų tais mainų sandoriais gautos pagalbos sumą;

b) bendrą sumą (pagrindinę sumą ir palūkanas), kuri turi būti išieškota iš kiekvieno pagalbos gavėjo;

c) išsamų priemonių, kurių jau imtasi ir kurių planuojama imtis šiam sprendimui įvykdyti, aprašą;

d) dokumentus, kuriais įrodoma, kad pagalbos gavėjui nurodyta grąžinti pagalbą.

3. Per dvylika mėnesių nuo pranešimo apie šį sprendimą Bulgarijos Respublika pateikia dokumentus, iš kurių matyti, kad iš atitinkamų pagalbos gavėjų buvo susigrąžinta visa pagalba.

4. Bulgarijos Respublika, kas du mėnesius teikdama ataskaitas, Komisiją informuoja apie nacionalinių priemonių, kurių imtasi šiam sprendimui įgyvendinti, pažangą iki to laiko, kol bus susigrąžinta 1 straipsnyje nurodytais mainų sandoriais suteikta pagalba. Komisijos prašymu ji nedelsdama pateikia visą informaciją apie numatytas priemones ir priemones, kurių jau imtasi šiam sprendimui įgyvendinti. Bulgarija taip pat pateikia išsamius duomenis apie iš pagalbos gavėjų jau susigrąžintas pagalbos sumas ir palūkanas.

7 straipsnis

Šis sprendimas skirtas Bulgarijos Respublikai.

Priimta Briuselyje 2014 m. rugsėjo 5 d.

Komisijos vardu
Joaquín ALMUNIA
Pirmininko pavaduotojas